

2022 - 2026

Spoločnosť slovenských archivárov

Správa o činnosti v rokoch 2022 - 2026

OBSAH

Úvod	1
1. Základné informácie	2
2. Činnosť výboru	3
3. Členská základňa	9
4. Archívne dni v Slovenskej republike	
4.1. XXVI. archívne dni v Slovenskej republike	11
4.2. XXVII. archívne dni v Slovenskej republike	14
4.3. XXVIII. archívne dni v Slovenskej republike	18
5. Osobnosti slovenského archívnictva	
5.1. 100-ročnica doc. Dariny Lehotskej	22
5.2. Všestranný archivár Ján Milan Dubovský (*1933 – †2005)	26
5.3. Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899 – 1978), prvá profesionálna archivárka na Slovensku	28
5.4. Storočnica archivára a historika Františka Sedláka	31
6. Odborné exkurzie	
6.1. Poľsko 2023	33
6.2. Srbsko 2024	34
7. Zahraničná spolupráca	36
8. Domáca spolupráca	43
9. Edičná a publikačná činnosť	
9.1. Fórum archivárov	47
9.2. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov	
9.2.1. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2022	49
9.2.2. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2023	50
9.3. Archívny almanach	51
9.3.1. Archívny almanach 2022	52
9.3.2. Archívny almanach 2023	53
9.3.3. Archívny almanach 2024	53
9.4. Monografie	
9.4.1. Biografický slovník slovenských archivárov	54
9.4.2. Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899 – 1978), prvá profesionálna archivárka na Slovensku	58
10. Webová stránka archivari.sk	60
Záver	61

Úvod

V rokoch 2022 – 2026 výbor Spoločnosti slovenských archivárov (SSA) pracoval v náročných podmienkach, ktoré si vyžadovali vysokú mieru profesionality, osobného nasadenia a dobrovoľníckej práce. Napriek rastúcej administratívnej, organizačnej aj finančnej záťaži sa podarilo udržať kontinuitu odborných podujatí, zabezpečiť vydavateľskú činnosť, modernizovať komunikačné kanály a posilniť viditeľnosť SSA v odbornom prostredí doma i v zahraničí.

Výbor zároveň otvorene pomenoval limity súčasného fungovania a prijal viaceré strategické rozhodnutia smerujúce k efektívnejšiemu využívaniu kapacít, k digitalizácii výstupov a postupnej transformácii SSA na modernú platformu celoživotného vzdelávania archivárov a správcov registratúr.

Pred nami stoja úlohy, ktoré si vyžadujú širšiu spoluprácu, nové impulzy a aktívne zapojenie členskej základne. Verím, že skúsenosti nadobudnuté v uplynulom funkčnom období, spolu s novými nástrojmi a modernizovanými procesmi, vytvárajú pevný základ pre ďalší rozvoj Spoločnosti slovenských archivárov. Naša budúcnosť závisí od ochoty členov podieľať sa na spoločnej práci, prinášať nové nápady a podporovať aktivity, ktoré posúvajú slovenské archívnictvo do doby informačnej spoločnosti. SSA má potenciál byť silnou odbornou komunitou – a tento potenciál môžeme naplniť len spolu.

Táto výročná správa ponúka prehľad všetkých aktivít výboru i celej SSA v uplynulých štyroch rokoch. Verím, že bude zaujímavým dokumentom o našej činnosti nielen pre súčasných členov a členky, ale aj svedectvom pamäti pre budúce generácie archivárov.

Keďže ide o poslednú správu, ktorú predkladám vo funkcii predsedníčky SSA, chcem vyjadriť svoje vrúcne poďakovanie za dôveru, ktorú ste mi počas výkonu tejto náročnej funkcie prejavovali. Zároveň ďakujem členom výboru a revíznej komisii za podporu a pomoc, ktorú som intenzívne cítila a prijímala. Nadšenie a entuziazmus, s ktorými všetci pristupovali k svojej práci, boli pre mňa neoceniteľnou vzpruhou vo chvíľach pochybností a ťažkostí.

Martina Orosová
predsedníčka

1. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Obchodné meno:	Spoločnosť slovenských archivárov
Právna forma:	občianske združenie
Dátum vzniku:	4. 4. 1990
Adresa sídla:	Karpatské námestie 10A, 831 06 Bratislava
Územná pôsobnosť:	Slovenská republika
IČO:	360 692 21
DIČ:	20 218 765 79
Peňažný ústav:	Slovenská sporiteľňa, a. s.
Číslo účtu:	SK59 0900 0000 0000 1148 2674

Spoločnosť slovenských archivárov združuje archivárov, správcov registratúr, vysokoškolských pedagógov a ďalších členov s cieľom podieľať sa na rozvoji slovenského archívnictva, pôsobiť na odborný rast svojich členov a poskytovať im platformu na výmenu názorov, poznatkov a skúseností z oblasti archívnictva a správy registratúry.

Svoje ciele dosahuje organizovaním odborných konferencií, seminárov, spoločenských podujatí a odborných exkurzií a študijných zájazdov. Až do zmeny v stratégii edičnej činnosti v roku 2026 vydávala časopis Fórum archivárov, ročenku Archívny almanach, Zborník SSA a iné neperiodické publikácie.

SSA vypracúva návrhy a odporúčania týkajúce sa právnych predpisov, metodických pokynov, koncepcie archívnej práce a koncepcie výučby archívnictva a predkladá ich Ministerstvu vnútra SR a príslušným inštitúciám.

SSA upozorňuje príslušné orgány či slovenskú verejnosť na prípady, v ktorých by bola ohrozená niektorá súčasť archívneho dedičstva Slovenskej republiky, alebo ak by bola akýmkoľvek spôsobom ohrozená či sťažená možnosť archivárov plnohodnotne zabezpečovať ochranu, preberanie, sprístupňovanie a využívanie archívneho dedičstva Slovenskej republiky s cieľom zachovania kultúrnych hodnôt.

SSA spolupracuje s organizáciami podobného zamerania v Slovenskej republike a v zahraničí.

SSA je od roku 1995 členom Medzinárodnej rady archívov v Paríži v kategórii B – archívne spoločnosti a je evidovaná pod číslom B 261.

2. ČINNOSŤ VÝBORU

Výbor v rokoch 2022 – 2026

Predseda: Mgr. Martina Orosová, PhD.

Podpredseda: Mgr. Robert Gregor Maretta, PhD.

Tajomníčka: Mgr. Jana Gubášová Baherníková, PhD.

Hospodárka: Mgr. Marta Švolíková

Členovia výboru: Mgr. Marta Bednárová (do 18. 3. 2023)

Mgr. Michal Bernát, PhD.

Mgr. Lenka Bernátová, PhD.

Mgr. Mária Feješová, PhD.

Mgr. Helena Hollá (18. 3. 2023 – 31. 12. 2024)

prof. PhDr. Juraj Šedivý, MAS, PhD.

PhDr. Václav Ihnát (od 1. 1. 2025)

Revízna komisia v rokoch 2022 – 2026

Predseda: PhDr. František Chudják, PhD.

Členovia: Mgr. Jozef Meliš, PhD.

Mgr. Eva Greschová

Členovia výboru SSA v rokoch 2022 – 2024 na prvom zasadnutí 7. júna 2022. Foto: Štefan Hrivňák

Výbor SSA bol zvolený valným zhromaždením SSA, ktoré sa konalo 27. mája 2022 v Smoleniciach. Na najbližšom zasadnutí výboru 7. júna 2022 bolo zvolený nový podpredseda Robert Gregor Mareta, ktorý po dlhých rokoch vystriedal v tejto funkcii Juraja Roháča, nová tajomníčka Jana Gubášová Baherníková nahradila Štefana Hrivňáka a post hospodárky naďalej zastávala Marta Švoliková. V zložení členov výboru nastali v priebehu funkčného obdobia dve personálne zmeny. V marci 2023 odstúpila z výboru Marta Bednárová a nahradila ju prvá náhradníčka Helena Hollá. Tá následne ukončila svoju činnosť vo výbore ku koncu roku 2024 a na jej miesto nastúpil druhý náhradník Václav Ihnát.

Revízna komisia si spomedzi seba zvolila predsedu Františka Chudjáka a v rovnakom zložení pracovala celé funkčné obdobie.

Administratívnu agendu SSA zabezpečovali najmä predsedníčka Martina Orosová, tajomníčka Jana Gubášová Baherníková a hospodárka Marta Švoliková. Predsedníčka ako štatutárny orgán SSA vybavovala korešpondenciu a komunikáciu s orgánmi verejnej moci prostredníctvom elektronickej schránky na portáli Slovensko.sk, uzatvárala zmluvy, vydávala menovacie dekréty, plakety, potvrdenia o dobrovoľníctve, registrovala SSA ako prijímateľa 2 % daní z príjmu, overovala dokumenty u notára, podávala a finalizovala projekty, komunikovala so slovenskými a zahraničnými partnermi a sponzormi, ako aj s členmi a členkami SSA, ktorých zároveň informovala o organizovaných podujatiach, knižných novinkách a iných záležitostiach prostredníctvom e-mailovej pošty. Predsedníčka zároveň viedla registratúrny denník SSA.

K povinnostiam tajomníčky patrilo zabezpečovanie zasadnutí výboru (sledovanie termínov a účasti členov výboru, zasielanie pozvánok s programom porady a online pripojením), tvorba zápisníc zo zasadnutí výboru a valných zhromaždení, tvorba konceptov rôznych dokumentov, sledovanie ich revidovania ostatnými členmi výboru a vypracovanie konečnej verzie, tvorba podkladov o činnosti výboru pre publikovanie vo Fóre archivárov, sledovanie stavu zásob publikácií, zasielanie povinných a autorských výtlačkov, distribúcia publikácií záujemcom prostredníctvom poštových služieb, nákup kancelárskych potrieb a iných tovarov a mnohé ďalšie práce.

Hospodárka zabezpečovala fungovanie bankového účtu a transparentnosť bankových operácií, prieskum trhu, nákup rôznych potrieb a tovarov, vystavovanie faktúr a príjmových dokladov, úhradu faktúr a zmlúv, evidenciu účtovných dokladov, vedenie peňažného denníka a spravovanie hotovostnej pokladnice. Zaistovala aj podávanie daňového priznania. Marta Švoliková zároveň viedla evidenciu členov SSA a na základe poverenia výboru spravovala ich osobné údaje. Sledovala platenie členských a registračných poplatkov, prijímala prihlášky nových členov a aktualizovala databázu členskej základne.

Registratúra SSA a jej publikačné výstupy boli do septembra 2024 uložené v Archíve Pamiatkového úradu SR, následne boli prenesené do Archívu Slovenskej akadémie vied, kde sú uložené dodnes a ich správu a ochranu zabezpečuje tajomníčka. Posledné roky sú spojené s nárastom elektronických záznamov, čím vznikla potreba vytvorenia digitálneho úložiska pre registratúru SSA. Tajomníčka venovala veľa úsilia sústredeniu všetkých elektronických dokumentov na cloude Microsoft, ktorý spoločnosť poskytuje zadarmo pre neziskové organizácie. Toto riešenie sa ale neosvedčilo a problém digitálneho úložiska pretrváva. Elektronické záznamy (zápisnice,

korešpondencia, účtovné doklady a pod.), rôzne dokumenty a publikačné výstupy v PDF formáte, ako aj všetky obrazové dokumenty, sú zatiaľ zálohované na externých diskoch, v osobných počítačoch a aplikácii Google Disk (účet Fórum archivárov, Archívny almanach a súkromné účty členov výboru).

Prezenčné zasadnutia výboru sa do júna 2024 najčastejšie konali v Archíve Pamiatkového úradu SR. Od septembra 2024 do súčasnosti sa konajú v priestoroch Katedry archívnickva a muzeológie Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Niektoré zasadnutia sa realizovali výhradne online formou cez aplikácie Zoom alebo MsTeams, čo je vhodná forma komunikácie najmä v operatívnych prípadoch. Postupne sa stali samozrejmosťou hybridné zasadnutia (prezenčne a súčasne online), aby bola umožnená účasť aj tých členov a hostí, ktorí nemôžu prísť osobne. Prehľad účasti členov výboru na zasadnutiach ponúkajú tabuľky 1 a 2.

Zasadnutí výboru sa podľa svojich možností zúčastňovali aj členovia revíznej komisie, ktorí svojimi návrhmi a pripomienkami významne pomáhali členom výboru hľadať riešenia v rôznych záležitostiach. Podľa potreby sme prizývali aj hostí z iných inštitúcií. Najčastejšie sa zasadnutí zúčastňoval novozvolený predseda Sekcie archívnickva a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti Štefan Hrivňák.

Mimoriadne náročnú úlohu mal výbor SSA a zároveň organizačný tím XXVII. archívnych dní v SR pri zostavovaní bohatého programu konferencie v prvých mesiacoch roka 2024. Zdroj: Archív SSA

Hlavnými témami zasadnutí výboru bola organizácia pravidelných akcií, najmä archívnych dní, seminárov a exkurzií, ako aj pripomienky k zákonom a materiálom Ministerstva vnútra SR či príprava rôznych projektov. Už v predchádzajúcom funkčnom období sa ukazovali limity dobrovoľníckej práce, ktorá je každým rokom náročnejšia. Najväčšia záťaž leží na pleciach členov výboru, ktorí sa angažujú aj v rámci edičnej činnosti SSA. Väčšina členov SSA sa, žiaľ, do aktívnej práce nezapája.

Napriek prevládajúcej dobrovoľníckej práci sa každoročne enormne zvyšuje aj finančná náročnosť aktivít SSA. Po zvážení všetkých okolností sa medzi členmi výboru ujala myšlienka zredukovania každoročnej periodicity odborných podujatí a striedania archívnych dní a seminárov.

Obrovské finančné, časové a personálne nároky predstavuje aj edičná a vydavateľská činnosť SSA, ktorá bola jednou z podstatných bodov programov výborových zasadnutí. Finančné výdavky boli každoročne vynakladané na tlač a grafické práce publikačných výstupov SSA, pričom práca redaktorov, editorov, korektorov, recenzentov, a konečne, i samotných autorov, bola opäť založená na dobrovoľníckom princípe. K problémovým otázkam možno pripočítať aj uskladnenie a distribúciu tlačených publikácií. Výbor preto dospel k rozhodnutiu upraviť aj túto oblasť činnosti SSA – ustáliť počet a druhy titulov a transformovať tlačené výstupy na elektronické. Toto rozhodnutie uľahčilo aj splnenie najnaliehavejšej výzvy, ktorá stála pred výborom už niekoľko rokov, a síce vytvorenie novej webovej stránky archivari.sk. Najatím profesionálnej webmasterky Jany Borárošovej bola v priebehu roka 2025 vytvorená základná štruktúra a obsah webu, ktorý má potenciál ďalšieho rozvoja. Nová stránka je dôstojnou a modernou reprezentáciou SSA, na ktorej môžu byť prezentované všetky jej aktivity, a zároveň sprístupnené publikácie v digitálnej forme pre všetkých záujemcov.

S informovanosťou a propagáciou súvisia aj sociálne siete. SSA má vytvorenú stránku v aplikácii Facebook, profil na LinkedIn, ako aj kanál na YouTube. Pravdou je, že žiaden člen výboru sa špeciálne nesústredil na správu sociálnych sietí a tvorbu nového obsahu. Aktivita a tým aj viditeľnosť SSA na sociálnych sieťach je preto priemerná a príspevky pribúdali sporadicky či ad hoc, bez plánu a sústredeného zamerania. Budúcnosť si pravdepodobne vyžiada venovať intenzívnejšiu pozornosť aktivitám na sociálnych sieťach a vyčleniť pre ne osobitného tvorcu.

Alternatívnou možnosťou financovania aktivít SSA sú rôzne grantové programy. Ich získanie však nie je samozrejmé a vytvorenie dobrého projektu je často komplikované. V roku 2023 sme sa stali úspešnými prijímateľmi dotácie Nadácie SPP na vydanie Biografického slovníka slovenských archivárov, no neuspeli sme s projektom SLOVAK ARCHIVE ACADEMY vo fonde FIDA (Fund for the International Development of Archives), ani s projektom Ženy v archívnych prameňoch vo Fonde na podporu umenia MK SR. Podarilo sa nám však získať finančný príspevok z programu MK SR na podporu národnostných menšín KULTMINOR na vydanie knihy o Márii Jeršovej, rod. Opočenskej ako samostatného výstupu zo seminára venovaného tejto osobnosti. Vyhľadávanie vhodných grantov a podávanie projektov je práca, ktorej musí každý výbor venovať výraznú pozornosť a bolo by vhodné, keby sa na ňu sústredil konkrétny člen výboru, resp. akýkoľvek iný člen SSA.

Medzi členmi výboru panovala názorová zhoda aj vo vízii formovať SSA ako platformu pre celoživotné vzdelávanie archivárov i správcov registratúr. Okrem organizovania odborných podujatí a vydávania odborných publikácií, ktoré sú tiež formou vzdelávania, sa ponúkajú ďalšie možnosti v podobe videí, podcastov, online kurzov, webinárov či dokumentárnych filmov. Súčasný svet informačných technológií ich nielen umožňuje, ale priam vyžaduje. V tomto smere však výbor v uplynulom funkčnom období veľmi nepokročil a vzdelávanie ostáva výzvou do ďalších rokov.

Bez aktívnych ľudí, ich nápadov a ochoty pracovať aj najlepšie plány zostávajú len víziami. Výbor preto dlhodobo vníma potrebu väčšej angažovanosti členskej základne. Opakovane si kladieme

otázky, ako povzbudiť členov k väčšej aktivite, ako pritiahnúť do našich radov mladých archivárov a archivárky, ako zapojiť správcov registratúr, ako osloviť kolegov z cirkevných archívov či súkromného sektora. Budovanie otvorenej, činorodej a spolupracujúcej komunity je nevyhnutnou podmienkou ďalšieho rozvoja Spoločnosti slovenských archivárov.

V uplynulom funkčnom období výbor SSA zabezpečoval rozsiahlu administratívnu, organizačnú, odbornú aj edičnú agendu, ktorá si vyžadovala vysoké pracovné nasadenie a koordináciu. Napriek rastúcej náročnosti dobrovoľníckej práce sa podarilo udržať kontinuitu podujatí, pripraviť nové publikačné výstupy, modernizovať komunikačné kanály a posilniť odbornú viditeľnosť SSA. Výbor zároveň identifikoval viaceré systémové problémy – najmä potrebu stabilného digitálneho úložiska, racionalizácie edičnej činnosti a širšieho zapojenia členskej základne – a prijal kroky smerujúce k efektívnejšiemu fungovaniu spoločnosti. Tieto skúsenosti a iniciatívy vytvárajú pevný základ pre ďalšie obdobie, v ktorom bude potrebné pokračovať v modernizácii procesov, rozvoji odborných aktivít a posilňovaní spolupráce v rámci celej komunity slovenských archivárov.

Výmena stráží. Spoločné zasadnutie členov a členiek nového a končiaceho výboru a revíznej komisie SSA 17. júna 2026 na Katedre archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Zdroj: Archív SSA

Tabuľka 1

Prehľad zasadnutí výboru a účasti členov v rokoch 2022 – 2024

Členovia výboru	7. 6. 2022	10. 10. 2022	25. 11. 2022	12. 1. 2023	9. 3. 2023	17. 3. 2023	5. 5. 2023	20. 6. 2023	6. 10. 2023	3. 11. 2023	8. 12. 2023	19. 1. 2024	16. 2. 2024	22. 3. 2024	19. 4. 2024	vyhodnotenie osobnej účasti
Bednárová, Marta	✓	x	✓	✓	x	✓										67%
Bernát, Michal	✓	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	73%
Bernátová, Lenka	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	x	x	✓	60%
Feješová, Mária	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87%
Gubášová Baherníková, Jana	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	93%
Hollá, Helena							x	x	x	x	x	x	x	✓	x	11%
Mareta, Róbert Gregor	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93%
Orosová, Martina	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
Šedivý, Juraj	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	73%
Švolíková, Marta	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87%
vyhodnotenie za výbor	100%	44%	78%	100%	56%	100%	67%	78%	78%	89%	78%	89%	59%	78%	78%	
Členovia revíznej komisie																
Greschová, Eva	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	7%
Chudják, František	✓	x	✓	x	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	x	x	✓	✓	60%
Meliš, Jozef	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	80%

Tabuľka 2

Prehľad zasadnutí výboru a účasti členov v rokoch 2024 – 2026

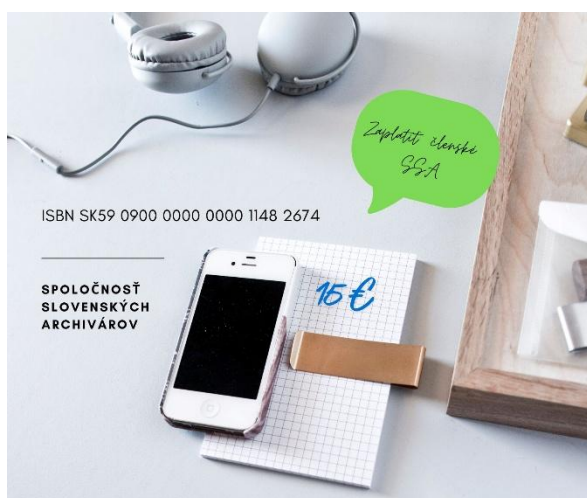
Členovia výboru	24.05. 2024	26.06. 2024	13.09. 2024	25.10. 2024	06.12. 2024	23.01. 2025	11.02. 2025	25.03. 2025	24.04. 2025	04.06. 2025	02.07. 2025	06.08. 2025	10.09. 2025	08.10. 2025	07.11. 2025	22.01. 2026	12.02. 2026	19.03. 2026	23.04. 2026	14.05. 2026
Bednárová, Marta																				
Bernát, Michal	x	x		✓	x	✓	x	x	✓	✓	x	x	✓	✓	x	x	x	x	x	x
Bernátová, Lenka	x	x		✓	x	✓	x	✓	✓	✓	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	x
Feješová, Mária	x	✓		✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	x
Gubášová Baherníková, Jana	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hollá, Helena	x	✓		x	x															
Ihnát, Václav							x	x	x	✓	x	x	x	x	x	✓	✓	x	x	✓
Mareta, Róbert Gregor	✓	✓		✓	✓	✓	x	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Orosová, Martina	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Šedivý, Juraj	✓	x		✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Švolíková, Marta	✓	✓		x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
vyhodnotenie za výbor	56%	67%		78%	56%	78%	44%	67%	78%	89%	67%	67%	67%	67%	56%	78%	78%	67%	67%	67%
Členovia revíznej komisie																				
Greschová, Eva	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Chudják, František	✓	x		x	x	x	✓	✓	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Meliš, Jozef	✓	✓		✓	x	x	x	✓	✓	x	x	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tabuľkové prehľady o účasti členov výboru a revíznej komisie na zasadnutiach vypracovala tajomníčka SSA Jana Gubášová Baherníková.

3. ČLENSKÁ ZÁKLADŇA

Členskú základňu Spoločnosti slovenských archivárov tvoria fyzické osoby, ktorých prijatie za členov občianskeho združenia schvaľuje výbor hlasovaním na svojom zasadnutí. Fyzické osoby, ktoré súhlasia s poslaním združenia, sa do SSA prihlasujú vyplnením prihlášky.

Formulár prihlášky je k dispozícii na webovom sídle archivari.sk. Od roku 2018 je súčasťou prihlášky Informácia o spracúvaní osobných údajov a o právach dotknutej osoby v súlade s GDPR a zákonom na ochranu osobných údajov. Podľa Stanov SSA sú členovia povinní po prijatí za člena SSA uhradiť jednorazový členský príspevok vo výške 10,00 € a ročný členský príspevok vo výške 15,00 €. Ročný členský príspevok sú členovia povinní uhradiť do 1. júna príslušného kalendárneho roka. Z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti, materskej/rodičovskej dovolenky, nezamestnanosti, zlej sociálnej situácie či iných dôvodov môžu členovia požiadať o zníženie ročného členského príspevku o polovicu.

Výzvy na zaplatenie ročného členského príspevku a darovania 2 % z daní uverejnené na Facebooku.

Členská základňa je značne dynamická, mení sa nielen prihlasovaním nových členov a odhlasovaním členov zo združenia, ale aj odchodom do dôchodku či úmrtím. Seniori a seniorky, samozrejme, môžu byť naďalej členmi SSA, pričom platia znížený ročný členský príspevok. Mnohí členovia však odchodom zo zamestnania neuvedú zmenu svojich kontaktných údajov a výbor SSA sa s nimi nevie spojiť, najmä v prípade, že komunikácia sa uskutočňovala elektronickou poštou cez pracovnú adresu. Keď prestanú platiť členské poplatky, do dvoch rokov ich členstvo zaniká. Členstvo zaniká aj všetkým tým, ktorí dlhodobo neplatia členské príspevky, nereagujú na opakované výzvy, nezúčastňujú sa aktivít SSA a strácajú kontakt s SSA a jej členmi.

Vedením evidencie členov SSA je poverená hospodárka Marta Švoliková, ktorá je zároveň oprávnenou osobou pre spracovávanie osobných údajov. V roku 2021 prvý krát v histórii SSA vykonala generálnu revíziu členstva, ktorá upravila počet právoplatných členov. Odvtedy opakovane reviduje členskú základňu a sleduje jej premeny, vedie evidenciu členov a ich osobných údajov, v prípade potreby kontaktuje každú osobu individuálne. Registruje prihlášky za členov a predkladá ich výboru na posúdenie.

V rokoch 2022 – 2026 vstúpilo do SSA 26 nových členov. V roku 2022 to bolo šesť nových členov, z toho štyria zo štátnych a dvaja zo špecializovaných archívov. V roku 2023 výbor prijal 10 nových členov, z toho boli traja zo štátnych archívov, štyria zo špecializovaných, jeden z cirkevného archívu a dvaja z iných archívov a registratúr. V roku 2024 pribudlo šesť nových členov, z toho traja zo štátnych archívov. Rok 2025 priniesol dvoch nových členov zo špecializovaných archívov. Do konania valného zhromaždenia v roku 2026 sa do SSA prihlásili traja štátni archivári, jedna prihláška ostala neprerokovaná.

Celkový počet regulárnych členov SSA je 204, z toho 34 dôchodcov. Priemerný vek členov SSA je 53 rokov. Najstarším členom bol donedávna profesor Jozef Novák (1930), v súčasnosti je to Ivan Galamboš (1940), najmladšia členka je narodená v roku 1998. V združení prevládajú ženy, ktorých je 131, čo pravdepodobne súvisí s feminizáciou oblasti archívnictva všeobecne. V posledných rokoch sa členmi SSA stávajú čoraz častejšie nielen zamestnanci archívov všetkých typov, ale aj správcovia registratúr.

Výnimočným osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o rozvoj slovenského archívnictva a aktívne sa podieľali na činnosti SSA, je udeľované čestné členstvo. Momentálne SSA nemá žiadnych čestných členov z dôvodu úmrtia všetkých vymenovaných čestných členov. Boli nimi prof. PhDr. Jozef Šimončíč, CSc., univ. prof. PhDr. Július Bartl, CSc., Dr.h.c. univ. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., a univ. prof. PhDr. Jozef Novák, DrSc.

Za prípravu podkladov tohto podrobného prehľadu o stave členskej základne ďakujem Marte Švolikovej.

4. ARCHÍVNE DNI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

4.1. XXVI. archívne dni v Slovenskej republike

Vodné diela v archívnych dokumentoch

Kaštieľ Považská Bystrica-Orlové, Hotel Gino Park Palace, 23. – 25. mája 2023

Pod záštitou Karola Janasa, primátora mesta Považská Bystrica.

Hlavnou iniciátorkou a dušou celého projektu XXVI. archívnych dní v SR bola nová členka výboru a vedúca považskobystrického archívu Helena Hollá. Vďaka jej neutíchajúcej energii a úžasnej schopnosti fundraisingu sme spolu so Štátnym archívom v Trenčíne, pracoviskom Archív Považská Bystrica a Sekciou archívnictva a PVH Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV mohli zorganizovať výnimočné podujatie v luxusnom Hoteli Gino Park Palace, ktorý sa nachádza v historickom kaštieli v Orlovom.

Výnimočné prostredie dalo podujatiu nádych luxusu, ktorý sa podivuhodne dobre snúbil s „historicko-technickou“ témou konferencie vystihujúcou kraj považských kaskád.

Program tvorili príspevky 19 prednášajúcich zo Slovenska a Čiech na rôznorodé témy týkajúce sa histórie vodných diel na slovenských a českých riekach i priehradách. Samotné vodné diela si účastníci mohli zblízka prezrieť počas exkurzií.

Medzi účastníkmi boli aj hostia z Česka, Poľska, Maďarska, Srbska a Chorvátska.

Helena Hollá, vedúca pracoviska Archív Považská Bystrica, a Mária Hajduová, ocenená plakitou Spoločnosti slovenských archivárov s predsedníčkou SSA Martinou Orosovou a podpredsedom SSA Robertom Gregorom Marettom. Foto: Stanislav Krivjanský

Po konferencii sa konal workshop o predarchívnej starostlivosti, na ktorom vystúpili štyria prednášatelia (Mária Munková, Veronika Nováková, Michal Bernát a Jozef Meliš), ktorí vniesli do témy tradičné i nové pohľady. Príspevky oboch častí archívnych dní boli publikované v Zborníku SSA 2023.

Účastníci XXVI. archívnych dní v SR na nádvorí kaštieľa v Považskej Bystrici-Orlovom. Foto: Stanislav Krivjanský

Priestory kaštieľa premenené na prednáškovú sálu. Foto: Stanislav Krivjanský
Jozef Hanus prednáša Smrekovu báseň Baccardi na spoločenskom galavečere. Foto: David Valůšek

Počas slávnostného gala večera bola prezentovaná publikácia Biografický slovník slovenských archivárov za prítomnosti editorov Štefana Hrivňáka a Márie Feješovej a riaditeľky odboru archívov a registratúr MV SR Márie Mrižovej. Zároveň bola pamätnou plaketou SSA ocenená dlhoročná archivárka a bývalá riaditeľka Archívu mesta Košíc Mária Hajduová. Podrobnú správu o podujatí napísali Adriána Klincová a Jozef Meliš pre Fórum archivárov 2/2023.

Prezentácia Biografického slovníka slovenských archivárov na XXVI. archívnych dňoch v SR.
Zľava: Martina Orosová, Mária Mrižová, Štefan Hrivňák, Mária Feješová. Foto: Stanislav Krivjanský

4.2. XXVII. archívne dni v Slovenskej republike

Ženy v archívnych prameňoch

Bratislava, Primaciálny palác, 4. – 6. júna 2024

Pod záštitou primátora hlavného mesta SR Bratislavy Matúša Valla.

Organizátormi XXVII. archívnych dní v SR boli popri tradičných partneroch SSA, Sekcii archívnictva a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV a Katedry archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty UK, najmä Archív mesta Bratislavy a jeho pracovníci na čele s Michalom Duchoňom. Podporujúcimi partnermi boli aj Múzeum mesta Bratislavy a Živena, spolok slovenských žien. Konferencia zaznamenala mimoriadny záujem odbornej verejnosti, čo sa prejavilo v rekordnom počte 42 príspevkov a potrebe organizovať dve paralelné sekcie v rôznych priestoroch. Napriek tomu sa všetci prihlásení nedostali do programu. Archívne dni otvorila predsedníčka SSA Martina Orosová, ktorá predstavila zahraničných hostí aj študentov archívnictva Olexandru Zalohinu (husle) a Adama Kuťku (klavír), ktorí otvorenie spestrili hudobným vystúpením. Nasledovali príspevky predstaviteľov zahraničných archívnych spoločností, ktorí predstavili svoje aktivity, publikačnú činnosť a formy podpory profesijnej komunity.

XXVII. archívne dni v Slovenskej republike

Ženy v archívnych prameňoch

konferencia s medzinárodnou účasťou

Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca,
Primaciálne námestie I, Bratislava

4. – 6. jún 2024

SPRIEVODNÉ PODUJATIA

5. jún 2024, 16:30
Odovzdávanie plakiet Spoločnosti slovenských archivárov a Ceny Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV za sprievodu hudobnej kapely Paper Moon Trio
Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca

5. jún 2024, 17:00 – 19:00
Energia žien – Živena, Lúčnica, Slovenska.
Faustova sieň, Múzeum mesta Bratislavy
(pre širokú verejnosť bez registrácie)

Účastnícky poplatok: 40,00 €
Členovia Spoločnosti slovenských archivárov: 20,00 €

Záhltnu nad podujatím prevzal primátor hlavného mesta Slovenskej republiky Ing. arch. Matúš Valla.

Organizátori: Spoločnosť slovenských archivárov, Archív mesta Bratislavy, Slovenská historická spoločnosť pri SAV, Historický ústav SAV, v. v. i., Katedra archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Partneri: Múzeum mesta Bratislavy, Živena, spolok slovenských žien

Odborné bloky sa venovali širokému spektru tém – od vzdelanosti a korešpondencie šľachticov cez hospodárske a právne postavenie poddanských žien až po analýzu ego-dokumentov, ženských spolkov, profesijného uplatnenia žien v 19. a 20. storočí či pramene k dejinám perzekúcií. Prednášajúci predstavili nové výskumy, upozornili na limity pramennej základne a poukázali na potrebu interdisciplinárnych prístupov. Silnou líniou konferencie bola aj prezentácia osobných príbehov žien, ktoré sa zachovali v archívnych fondoch – od aristokratiiek a hospodárov cez učiteľky, babice, aktivistky až po ženy z vylúčených komunit.

Hlavný program XXVII. archívnych dní v SR sa odohrával v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca.

Foto: Dominika Bolgáčová

Auditórium paralelnej sekcie prednášok v mezaníne. Foto: Dominika Bolgáčová

Súčasťou programu boli aj bohaté sprievodné podujatia: kultúrny večer s módnou prehliadkou historického oblečenia a degustáciou vín na nádvorí Starej radnice, slávnostné odovzdanie plaket SSA, ako aj cien Slovenskej historickej spoločnosti, sprevádzané koncertom kapely Paper Moon Trio, a vo Faustovej sieni Múzea mesta Bratislavy uskutočnila Živena slávnostné stretnutie „Živeniarok“ pri príležitosti storočnice folkloristky Ľuby Pavlovičovej Bakovej.

Záverečný deň patril štyrom odborným exkurziám, ktoré účastníkom sprístupnili jedinečné priestory bratislavských pamiatok – vežu Dómu sv. Martina, lekáreň U Salvátora, hrad Devín a zrekonštruované Vodné kasárne Slovenskej národnej galérie.

Archívne dni tak opäť potvrdili svoju pozíciu najvýznamnejšieho odborného podujatia slovenského archívnictva, ktoré prepája profesionálov, podporuje výskum a posilňuje komunitu.

Príspevky budú publikované v Zborníku SSA 2024. Podrobnú správu o podujatí napísali Mária Feješová, Adriána Klincová, Jozef Meliš, Henrieta Žažová pre Fórum archivárov 2/2024.

Ocenenie kolektívu Archívu mesta Bratislavy za sprievodu hudby skupiny Paper Moon Trio.

Foto: Dominika Bolgáčová

Prvý večer si účastníci archívnych dní užili módnú prehliadku historických kostýmov s degustáciou vín sponzorovanou firmou microform, s. r. o. Foto: Dominika Bolgáčová

Pamätnou plaketou SSA boli ocenení významní archivári a členovia SSA – Marta Švoliková a Milan Antonič. Foto: Dominika Bolgáčová

Účastníci exkurzie na Devínskom hrade a pred Dómom sv. Martina. Foto: Dominika Bolgáčová

4.3. XXVIII. archívne dni v Slovenskej republike

Mesto a jeho správa: archív, fondy a inštitúcie od stredoveku po súčasnosť

Košice, Východoslovenská galéria, 27. – 29. mája 2026

Pod záštitou prezidenta SR Rudolfa Schustera a primátora mesta Košice Jaroslava Polačka.

Pri usporiadaní XXVIII. archívnych dní v SR sa stretla silná skupina košických pamäťových inštitúcií, ktorá nám pomohla nielen organizačne, ale výraznou mierou aj finančne. Na prvom mieste treba oceniť iniciatívu a obetavosť pracovníkov Archívu mesta Košice. Jeho dlhodobo poverený vedúci Michal Tunega je človekom, ktorý by s pokojnou myslou zvládol aj prípravu svetového kongresu, nielen archivárskej vedeckej konferencie, a svojím racionálnym prístupom vyriešil všetky organizačné problémy. Oceniť treba tiež pomoc Dejepisného spolku v Košiciach a archivára Gabriela Szeghyho ktorý si takéto podujatie nevedel predstaviť inde ako v krásnych historických priestoroch Východoslovenskej galérie. Do organizačného tímu priviedol Spoločenskovedný ústav CSPV SAV, v. v. i. v Košiciach, ktorý jednak prispel finančnou dotáciou, jednak jeho vedecké pracovníčky doplnili program konferencie samostatným blokom príspevkov. Košickí priatelia z Verejnej knižnice Jána Bocatia zabezpečili priestory Prezidentskej knižnice, v ktorej sme mohli realizovať paralelný podprogram. K usporiadateľom patrilo aj Mesto Košice a Sekcia archívnictva a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied – Historický ústav SAV. K sponzorom podujatia sa okrem našich tradičných partnerských spoločností – EMBA Trade, microform, Green Wave Recycling – pridali aj Mestská časť Košice-Nad Jazerom, Mestská časť Košice-Vyšné Opátske, Mestská časť Košice-Kavečany, Mestské lesy Košice, Dopravný podnik mesta Košice a Zoologická záhrada Košice.

Historická sála Východoslovenskej galérie bola noblesným miestom konania XXVIII. archívnych dní v SR. Foto: Lenka Bernátová

Hlavný program sa odohrával v Historickej sále Východoslovenskej galérie, kde sme na úvod konferencie privítali zahraničných hostí z Maďarskej archívnej spoločnosti, Českej archívnej spoločnosti, Poľského archívneho tovarišstva, Spoločnosti poľských archivárov, Archívnej spoločnosti Srbska, Chorvátskej archívnej spoločnosti a Archívu Vojvodiny.

Predseda SSA Martina Orosová a vedúci Archívu Mesta Košice Michal Tunega v spoločnosti zahraničných účastníkov XXVIII. archívnych dní v SR Foto: Lenka Bernátová

Do odborného programu sa prihlásilo 21 prednášajúcich, ktorých si vypočulo 147 účastníkov. Program konferencie bol rozdelený do piatich chronologicko-tematicky členených blokov: Mestské písomnosti v stredoveku a ranom novoveku: návraty, fondy a edície; Formovanie a premeny mestskej správy na Slovensku v 14. – 19. storočí; Mestské elity, úrady a mobilita v ranom novoveku; Mestská správa a hospodárenie v 18. a na začiatku 19. storočia; Mestské samosprávy a holokaust. Po každom bloku prednášok nasledovala bohatá diskusia svedčiaca o záujme prítomných o prezentované témy. Prednášajúci načrtli množstvo tém z histórie, dejín správy i pomocných vied historických, ktorých výskum ešte len čaká na bádateľov. Príspevky budú publikované v časopise Archívny almanach.

Súčasťou podujatia bola aj moderovaná diskusia na témy Archívne materiály v múzejných zbierkach: dialóg kurátorov a archivárov na výstavách a Archívne dokumenty na výstavách: výpožičky, limity a prezentačné stratégie. Okolo 35 účastníkov sa zaujato zapájalo do plodného dialógu archivárov a kurátorov. Tretí deň bol venovaný exkurziám, počas ktorých si účastníci mohli pozrieť archívy, múzeá a iné pamiatky Košíc s výkladom odborných sprievodcov.

Po skončení odborného programu druhý deň archívnych dní sa konalo valné zhromaždenie SSA, na ktorom bol zvolený nový predseda Jozef Meliš, ako aj nový výbor a nová revízná komisia.

V hoteli Akadémia sa konal spoločenský galavečer, na ktorom boli pamätnou plaketou SSA ocenení Archív mesta Košice a historička Henrieta Žažová. Odchádzajúca predsedníčka Martina Orosová prevzala z rúk nového predsedu Jozefa Meliša ďakovný list.

XVIII. archívne dni v SR boli vydareným podujatím, ktoré prinieslo množstvo nezabudnuteľných momentov, a ich účastníci si odniesli len samé dobré spomienky. Správa o podujatí od Jána Korekáča a Márie Feješovej bude publikovaná vo Fóre archivárov 2/2026.

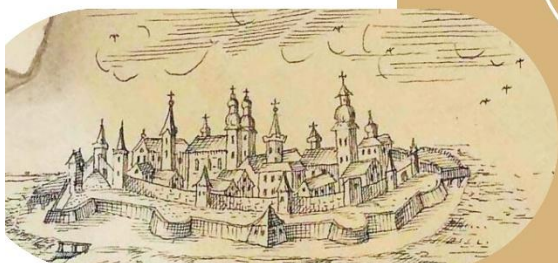

Historička Henrieta Žažová si prebrala pamätnú plaketu SSA z rúk predsedníčky Martiny Orosovej. Pamätnú plaketu SSA pre Archív mesta Košice prevzal poverený vedúci Michal Tunega. Foto: Miroslav Šabl'a

Účastníci XXVIII. archívnych dní v SR na spoločenskom galavečere v hoteli Akadémia.
Foto: Miroslav Šabl'a

Objavte s nami
krásky Košíc

Podporené Agentúrou
na podporu výskumu a vývoja
Zmluva č. APVV 23-0418

29. mája 2026

- Mestský okruh: Archív mesta Košice,
Historická radnica mesta Košice
- Cirkevný okruh: Stará ortodoxná
synagóga na Zvonárskej ulici,
Arcidiecézny archív, Dóm sv. Alžbety
- Múzejný okruh: Východoslovenské
múzeum v Košiciach – expozície
Pamätný dom Františka II. Rákociho
– Rodošto a Košický zlatý poklad

www.archivart.sk
www.kosice.sk
www.svusav.sk
www.vsg.sk
www.vkjb.sk
www.dejepisnyspolok.wixsite.com/kosice/o-n-s
www.shs.sav.sk

Božská prirodzenosť
stvorila pole, ľudský um
vystaval mestá.

MARCUS TERENTIUS VARRO BEATINUS

XXVIII. archívne dni v SR

MESTO A JEHO SPRÁVA
archív, fondy a inštitúcie
od stredoveku po súčasnosť

KOŠICE
Východoslovenská galéria
27. – 29. mája 2026

Spoločnosť slovenských archivárov
Mesto Košice - Archív mesta Košice
Spoločenskovedný ústav CSPV SAV, v. v. i. Košice
Východoslovenská galéria
Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach
Dejepisný spolok v Košiciach
Sekcia archivnictva a pomocných vied
historických Slovenskej historickej spoločnosti
pri SAV - Historický ústav SAV

Pozvánka a program
XXVIII. archívnych dní
v SR a propagácia
konferencie na
Facebooku

5. OSOBNOSTI SLOVENSKEHO ARCHÍVNICTVA

5.1. 100-ročnica doc. Dariny Lehotskej

Bratislava, Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca, 9. 12. 2022

Siedmy ročník obľúbeného cyklu seminárov Osobnosti slovenského archívnictva bol venovaný skutočne mimoriadnej osobnosti – historičke, archivárke a vysokoškolskej pedagogičke doc. PhDr. Darine Lehotskej, CSc., pri príležitosti stého výročia jej narodenia.

Usporiadali ho Spoločnosť slovenských archivárov, Archív mesta Bratislavy, Sekcia archívnictva a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV a Katedra archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Podujatie sa konalo 9. decembra 2022 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave a privítalo odborníkov z radov slovenských archivárov a historikov. Bolo určené nielen profesionálom, ale aj študentom archívnictva a histórie či bratislavským sprievodcom. Spolu sa ho zúčastnilo 84 hostí. Prostredníctvom videa účastníkov pozdravil aj syn doc. Lehotskej, Milan Lehotský.

Pohľad do auditória v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca v Bratislave. Foto: Michaela Komorová

Súčasťou programu bolo udelenie zlatej medaily Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Darine Lehotskej *in memoriam*, ktorú z poverenia dekana odovzdal prof. Juraj Šedivý. Nasledovalo osem odborných referátov a jeden koreferát, ktoré analyzovali pedagogický a vedecký prínos doc. Dariny Lehotskej najmä v oblasti diplomatiky, archivistiky a regionálnych dejín. Prednášky poukázali na význam jej práce, ale aj na limity, ktoré sprevádzali jej vedeckú činnosť. Doc. Lehotská je autorkou viacerých priekopníckych štúdií, ktoré ovplyvnili generácie slovenských vedcov a vedkýň.

**Spoločnosť slovenských archivárov
s Katedrou archívnickva a muzeológie FIF UK,
Archívom mesta Bratislavy, Sekciou archívnickva a
pomocných vied historických SHS a
Historickým ústavom SAV**

požívajú na účasť na sympóziu z cyklu
Osobností slovenského archívnickva VII s názvom

100-ročnica doc. Dariny Lehotskej

Podujatie sa uskutoční **9. decembra 2022**
v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave.

V prípade záujmu kontaktujte
Štefana Hrivňáka z AMB alebo Juraja Šedivého z KAM na:
stefan.hrivnak@bratislava.sk či juraj.sedivy@uniba.sk

Program:

8:30 – 9:00 prezentácia účastníkov

9:00 – 9:20 Mgr. Martina Orosová, PhD.
Otvorenie

9:20 – 9:40 PhDr. Štefan Hrivňák
Profesijné začiatky v Archíve mesta Bratislavy

9:40 – 10:00 doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.
Doc. PhDr. Darina Lehotská, CSc. – nezabudnuteľná učiteľka slovenských archivárov

10:00 – 10:20 Mgr. Robert Gregor Mareta, PhD.
Darina Lehotská a jej prínos k rozvoju archívnickva na Slovensku

10:20 – 10:50 prestávka na kávu

10:50 – 11:10 PhDr. Michal Duchoň, PhD.
Darina Lehotská a jej príspevok k výskumu mestských dejín

11:10 – 11:30 prof. PhDr. Juraj Šedivý, PhD.
Darina Lehotská a výskum dejín Bratislavy

11:30 – 11:50 PhDr. Veronika Nováková, PhD.
Darina Lehotská a Západoslovenská pobočka SHS – prínos pre regionálne dejiny

11:50 – 12:10 PhDr. Ladislav Vrtel
Moja pani docentka

12:10 – 12:30 PhDr. Elena Mannová, PhD.
Spomienky jednej z "troch dcér" pani docentky Lehotskej

Atmosféru podujatia obohatila živá diskusia. Okrem prednášajúcich a moderátorov sa aktívne zapojili aj mnohí účastníci, ktorí zdieľali svoje osobné spomienky a postrehy zo stretnutí s docentkou Darinou Lehotskou. V rámci príprav na sympóziu zaznamenal Štefan Hrivňák rozhovory s pamätníkmi, konkrétne s prof. PhDr. Leonom Sokolovským, CSc., a doc. RNDr. Milanom Lehotským, CSc.

Videozáznamy, publikované na YouTube kanáli Spoločnosti slovenských archivárov, boli premietnuté aj počas podujatia. Počas sympózia bola odovzdaná pamätná plaketa SSA zaslúžilej bratislavskej archivárke a dlhoročnej členke SSA Márii Munkovej, ktorá sa nemohla osobne zúčastniť na slávnostnom odovzdávaní v Smoleniciach. Podrobnú správu o podujatí pripravil Jozef Meliš pre Fórum archivárov 3/2022.

Profesor Juraj Šedivý, vedúci Katedry archívnictva a muzeológie, odovzdal príbuzným docentky Dariny Lehotskej zlatú medailu Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, a Martina Orosová odovzdala pamätnú plaketu SSA bratislavskej archivárke Márii Munkovej. Foto: Michaela Komorová

Priateľskú atmosféru podujatia umocnila nezvyčajne pestrá a bohatá diskusia prítomných, ktorí vniesli do obrazu o Darine Lehotskej nové, srdečné a nečakané momenty. Foto: Michaela Komorová

Prednášky o Darine Lehotskej pripravili jej kolegovia, študenti i nasledovníci a obdivovatelia. Na fotografiách: Juraj Roháč, Robert Gregor Mareta, Ladislav Vrtel, Erika Javošová, Štefan Hrivňák, Elena Mannová. Foto: Michaela Komorová

5.2. Všestranný archivár Ján Milan Dubovský (*1933 – †2005)

Pezinok, Dom kultúry, 24. 11. 2023

Ôsmy seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnickva venovaný modranskému archivárovi PhDr. Jánovi Milanovi Dubovskému (1933 – 2005) sa uskutočnil 24. novembra 2023 v Dome kultúry v Pezinku pri príležitosti 90. výročia jeho narodenia. Spoločnosť slovenských archivárov pripravila podujatie v spolupráci so Štátnym archívom v Bratislave, pracoviskom Archív Modra, Slovenskou historickou spoločnosťou, sekciou archívnickva a pomocných vied historických a Mestským múzeom v Pezinku. Mestský úrad v Pezinku poskytol sálu a Mestský úrad v Modre zabezpečil občerstvenie, vďaka čomu sa seminár uskutočnil bez finančných nákladov pre SSA.

Podujatie prilákalo približne 70 až 80 účastníkov – bývalých kolegov, žiakov a priateľov Jána Milana Dubovského. Program bol rozdelený na odborný a spomienkový blok. Bývalý primátor Pezinka Oliver Solga predstavil Dubovského prínos k dejinám mesta, najmä jeho podiel na tvorbe mestskej monografie a na odbornom výklade mestského erbu. Martin Lukáč sa síce nemohol osobne zúčastniť, no zaslal videonahrávku, v ktorej priblížil Dubovského dlhoročné pôsobenie v kultúrnom živote Šenkvice.

Patrik Dubovský, syn jubilanta, zhodnotil otcove výskumy v oblasti novodobých cirkevných dejín a doplnil ich o osobné spomienky. Štefan Hrivňák sa vo svojom príspevku venoval Dubovského úspechom v tvorbe heraldických symbolov obcí a miest. Prednáška Juraja Turcsányho, prečítaná v jeho neprítomnosti, sa sústredila na Dubovského pôsobenie vo vedení modranského archívu a na jeho pracovné vzťahy. Juraj Roháč v rozsiahlej a emotívnej prezentácii zaspomínal na spoločné študijné pobyty vo Vatikáne v 90. rokoch 20. storočia.

Spoločnosť slovenských archivárov,
MV SR, Štátny archív v Bratislave, pracovisko Archív Modra,
Slovenská historická spoločnosť pri SAV, sekcia archívnickva a pomocných vied historických
a Mestské múzeum v Pezinku

Vás pozývajú na seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnickva VIII

Všestranný archivár Ján Milan Dubovský
(* 1933 – † 2005)

dňa 24. novembra 2023 v Dome kultúry v Pezinku

Program:

9:00-9:10	Otvorenie seminára
9:10-9:30	Veronika Nováková <i>J. M. Dubovský a Slovenská historická spoločnosť pri SAV, Krúžok historikov v Modre</i>
9:30-9:50	Michal Duchoň <i>Vklad J. M. Dubovského do výskumu problematiky mestských dejín (Modra, Pezinok)</i>
9:50-10:10	Martin Lukáč <i>J. M. Dubovský – novodobý Gabriel Kolinovič Šenkvice</i>
10:10-10:30	Patrik Dubovský <i>Prínos J. M. Dubovského do problematiky novodobých cirkevných dejín</i>

Prestávka

11:00-11:20	Štefan Hrivňák <i>Ján Milan Dubovský v kontexte regionálneho heraldického výskumu a tvorby</i>
11:20-11:40	Juraj Turcsány <i>J. M. Dubovský ako riaditeľ archívu</i>
11:40-12:00	Juraj Roháč <i>S „direttore“ vo „večnom meste“</i>

Diskusia

V prípade Vašej účasti kontaktujte, prosím:
Máriu Feješovú (maria.fejesova@minv.sk) alebo
Štefana Hrivňáka (stefan.hrivnak@bratislava.sk)

Partneri:

Záverečný príspevok patril Markovi Semešovi, synovcovi J. M. Dubovského, ktorý predstavil rod Dubovských z Dechtíc a jeho genealogické prepojenia. Všetky prednášky boli publikované v Zborníku SSA 2023. Správu o seminári pripravila Katarína Kučerová Bodnárová pre Fórum archivárov 3/2023.

Na Jána Milana Dubovského spomínali priatelia, kolegovia i príbuzní. Podujatie moderovali Mária Feješová a Štefan Hrivňák. Foto: Martina Orosová

5.3. Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899 – 1978), prvá profesionálna archivárka na Slovensku

Martin, Slovenské národné múzeum, 21. 11. 2024

Deviaty seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva usporiadala Spoločnosť slovenských archivárov v spolupráci s Archívom Slovenského národného múzea, Slovenskou historickou spoločnosťou pri SAV, sekciou archívnictva a pomocných vied historických a mestom Martin v dňoch 20. – 21. novembra 2024 v Martine pri príležitosti 125. výročia narodenia dr. Márie Jeršovej, rod. Opočenskej.

Martinský seminár sa niesol v mimoriadne dôstojnej a pracovnej atmosfére. Účastníci pricestovali do mesta v dopoludňajších hodinách, aby sa ešte pred odborným programom zúčastnili pietnej návštevy hrobu Márie Jeršovej a jej manžela Vladimíra v Bystrici. Hrobové miesta, upravené z výťažku finančnej zbierky SSA, boli symbolicky uctené vencom a krátkou spomienkou. Program prvého dňa pokračoval prehliadkou Národného cintorína v Martine a neformálnym večerným stretnutím s kolegami z Českej republiky.

Spoločnosť slovenských archivárov,
Archív Slovenského národného múzea,
Slovenské národné múzeum v Martine,
Slovenská historická spoločnosť pri SAV, sekcia archívnictva a pomocných vied historických
a mesto Martin

Vás pozývajú na seminár z cyklu
Osobnosti slovenského archívnictva IX
**Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899 – 1978),
prvá profesionálna archivárka na Slovensku,**
ktorý sa uskutoční 20. – 21. novembra 2024
v Slovenskom národnom múzeu v Martine (Malá hora 2, Martin).
Nad podujatím prevzal záštitu Ján Danko, primátor mesta Martin.

Program:

20. november 2024

13:00 Položenie vencom na hrob Márie Jeršovej Opočenskej na cintoríne v Bystrici pri Martine
14:30 Komentovaná prehliadka Národného cintorína v Martine

21. november 2024

I. blok
9:00 – 9:20 Otvorenie seminára
9:20 – 9:30 Štefan Hrivňák (Múzeum mesta Bratislava): Mária Jeršová Opočenská v kontexte osobnosti, na prvej kariéry (názovujeme)
9:30 – 9:50 Elena Machajdíkovič (Archív Slovenského národného múzea): Mária Jeršová – prvá dáma moderného slovenského archívnictva
9:50 – 10:10 Robert Gregor Margeta (Archív Slovenského národného múzea): Mária Jeršová – priekopníčka profesionálneho archívnictva na Slovensku
10:10 – 10:30 Michala Sedláčková (Archív Slovenského národného múzea, pobočka v SNM – Múzeách v Martine): Mária Jeršová a Slovenské národné múzeum v Martine
10:30 – 11:00 prestávka

II. blok
11:00 – 11:20 Milada Sekyrková (Karlova univerzita v Prahe): Marie Jeršová ve světle pramenů, uložených v pražských archívech
11:20 – 11:40 Ivan A. Petránský (Slovenský historický ústav v Ríme): Marie Opočenská a výskum v Ríme 1924 – 1925
11:40 – 12:00 Adriána Biacková – Nikola Danišová (Slovenský národný archív, Archív Pamiatkového úradu SR): Osobnost korešpondencie Márie Jeršovej Opočenskej zachovaná v osobných fondoch iných archivárov
12:00 – 13:30 Obedová prestávka

III. blok
13:30 – 13:50 Markéta Kabůrková (Národní muzeum, Praha): Křehké Güntzlové, roz. Opočenské – pracovně-ceremoniální knihovnice ve střední aštitě
13:50 – 14:10 Jan Kaluža (Národní archiv, Praha): Jan Opočenský – archivář a diplomat
14:10 – 14:30 Lenka Beránková (ústřední bádatelka): Mária Jeršová Opočenská a Vladimír Jenovič Jeršov v 40. a 50. letech 20. století
14:30 – 14:50 Jan Mlýnský (publikista, nákomný bádatel): Archivárka a jej Vladimír: Nevidený životný príbeh manžela Márie Jeršovej Opočenskej
14:50 – 15:00 Diskusia

Odborná časť seminára prebiehala v priestoroch Slovenského národného múzea-Múzea v Martine a bola rozdelená do troch blokov, ktoré komplexne predstavili život, profesijné pôsobenie a rodinné zázemie Márie Jeršovej, rod. Opočenskej. Po úvodných slovách predsedníčky SSA Martiny Orosovej a riaditeľa SNM-MM Radovana Sýkora zaznela esej Štefana Hrivňáka, ktorý otvoril diskusiu o odkaze „superženy“ slovenského archívnictva.

Prvý blok predstavil Jeršovú ako priekopníčku profesionálneho archívnictva na Slovensku. Elena Machajdíkovič priblížila jej rodinné zázemie, štúdium, metodické aktivity a zásadný podiel na budovaní archívneho a múzejného dedičstva. Robert Gregor Margeta zdôraznil jej teoretické východiská, aplikáciu provenienčného princípu a vplyv na odbornú prax ďalších generácií archivárov. Michala Sedláčková

analyzovala jej tridsaťročné pôsobenie v SNM, počas ktorého Jeršová zachraňovala archívne dokumenty, spracúvala rozsiahle fondy, venovala sa múzejnej práci a etnografii, pričom nikdy neprekročila svoje pracovné a morálne zásady. Blok sa uzavrel poďakovaním Elene Machajdíkovej pri príležitosti jej 45-ročnej kariéry v Archíve SNM.

Druhý blok sa sústredil na Jeršovej štúdium a profesijné začiatky v Prahe a na jej výskum v Ríme. Milada Sekyrková predstavila archívne dokumenty z pražských inštitúcií, ktoré osvetľujú jej štúdium na Univerzite Karlovej a Štátnej archívnej škole. Ivan A. Petránský sa venoval jej výskumu slovacích vo Vatikánskom archíve, kde Jeršová vyhotovila vyše 600 regestov, hoci jej ďalšie pôsobenie nebolo umožnené. Markéta Kabůrková priblížila život jej sestry Květuše Güntzlovej,

ktorá napriek vysokej kvalifikácii čelila obmedzeniam v zamestnávaní žien. Lenka Bernátová a Ján Mičovský predstavili dramatické osudy Vladimíra Jeršova, ktorý bol počas totalitných režimov perzekvovaný napriek aktívnej účasti v protifašistickom odboji. Diskusia potvrdila, že Jeršovci boli vďaka svojej súdržnosti a morálnemu kreditu vnímaní ako výrazné osobnosti martinskej spoločnosti.

Tretí blok sa zameriaval na Jeršovej korešpondenciu, ktorá sa zachovala v osobných fondoch jej kolegov. Adriana Biačková a Nikola Danišová ukázali, ako jej listy dokumentujú budovanie archívnictva, reštitúcie dokumentov či pracovné podmienky v povojnovom období. Záverečná diskusia potvrdila význam jej osobného a profesionálneho odkazu.

Seminár sa niesol v emotívnom duchu, ktorý je pre tento cyklus charakteristický. Účastníci si pripomenuli osobnosť s mimoriadnym morálnym, odborným a ľudským kreditom – prvú dámu slovenského archívnictva Máriu Jeršovou-Opočenskú. Výstupy zo seminára sa stali podkladom pre samostatnú publikáciu.

Správu o seminári napísali Adriána Klinec a Mária Feješová do Fóra archivárov 3/2024.

Renovácia náhrobku a položenie vencov na hrob Márie Jeršovej, rod. Opočenskej, a jej manžela Vladimíra Jeršova v Bystricike pri Martine 20. novembra 2024. Foto: Martina Orosová

„Ľudia sa nemôžu dočkať delenia cudzieho majetku. Donášajú jeden na druhého, veru slovenská povaha sa v skúškach neosvedčila. Koľko nešťastia a utrpenia by muselo prísť tu na ľudí, aby sa stali podobnými Božiemu obrazu...“

Z vojnového denníka Márie Jeršovej Opočenskej, Horné Obdokovice, 4. apríl 1945

Pohľad do sály Slovenského národného múzea v Martine. Foto: Martina Orosová

Najväčšou znalkyňou života a diela Márie Jeršovej je archivárka Elena Machajdíkova, dlhoročná vedúca Archívu Slovenského národného múzea. Foto: Martina Orosová

5.4. Storočnica archivára a historika Františka Sedláka

Bratislava, Katedra archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, 27. 11. 2025

Jubilejný desiaty seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva bol venovaný storočnici archivára a historika Františka Sedláka a uskutočnil sa 27. novembra 2025 v priestoroch Filozofickej fakulty Univerzity Komenského na Šafárikovom námestí. Podujatie pripravila Spoločnosť slovenských archivárov v spolupráci so Slovenským národným archívom, Slovenskou historickou spoločnosťou pri SAV a Katedrou archívnictva a muzeológie FiF UK. Seminár bol koncipovaný ako odborné stretnutie, ktoré malo pripomenúť významnú osobnosť slovenského archívnictva a zhodnotiť jej prínos pre rozvoj odboru.

Spoločnosť slovenských archivárov,
Slovenský národný archív,

Slovenská historická spoločnosť pri SAV, sekcia archívnictva a pomocných vied historických
a Katedra archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Vás pozývajú na seminár z cyklu

Osobnosti slovenského archívnictva X

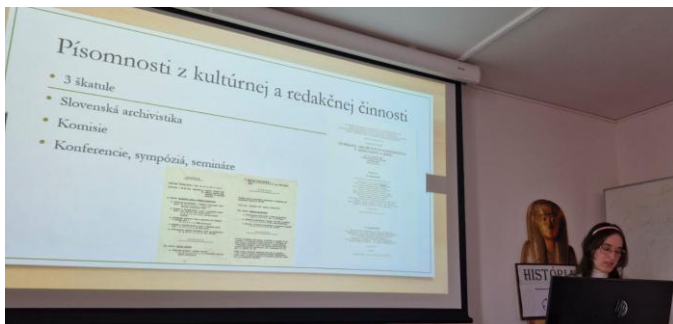
**Storočnica archivára a historika
Františka Sedláka,**

ktorý sa uskutoční **27. novembra 2025**
v priestoroch budovy Univerzity Komenského
na Šafárikovom námestí (miestnosť č. 424).

Program otvorila krátka úvodná časť, po ktorej nasledoval prvý blok venovaný Sedlákovmu životu, profesijnému pôsobeniu a jeho práci s historickými prameňmi. Ivana Červenková predstavila Sedláka ako archivára Slovenského národného archívu a priblížila jeho životnú dráhu. Michala Máriássyová sa zamerala na obsah a výpovednú hodnotu jeho osobného fondu, ktorý dokumentuje nielen jeho odborné aktivity, ale aj osobné záujmy a pracovné postupy. Štefan Hrivňák následne analyzoval Sedlákov prínos v oblasti vydávania historických prameňov, pričom zdôraznil jeho metodickú precíznosť a dlhodobý vplyv na edičnú prax.

Druhý blok sa venoval témam úzko súvisiacim so Sedlákovou odbornou orientáciou. Miriam Kuzmíková predstavila spracovanie fondov šľachtických rodov a panstiev v Slovenskom národnom archíve, čím nadviazala na Sedlákov dlhoročné výskumné záujmy. Ondrej Šály priblížil Sedlákov pohľad na hospodárske pomery na panstvách, ktoré tvorili významnú časť jeho historického bádania. Veronika Nováková doplnila program príspevkom o Sedlákovom prínose pre regionálne dejiny, najmä v kontexte jeho práce s lokálnymi prameňmi a jeho schopnosti prepájať archívne dokumenty s historickým výkladom.

Následná diskusia umožnila účastníkom reflektovať Sedlákov odborný odkaz a jeho miesto v dejinách slovenského archívnictva a ukázala aj radosť rodiny Františka Sedláka z poznania nových aspektov svojho príbuzného. Seminár sa niesol v dôstojnej atmosfére a potvrdil, že František Sedlák patrí medzi kľúčové osobnosti slovenského archívnictva, ktorých práca formovala metodické, odborné aj etické štandardy profesie. Podujatie zároveň opätovne ukázalo význam cyklu Osobnosti slovenského archívnictva ako platformy na kultivovanie odbornej pamäti a posilňovanie profesijnej identity archivárskej komunity. Správu o seminári napísala Kristína Majerová pre Archívny almanach 1/2026.

Seminára o Františkovi Sedlákovi sa zúčastnili aj dcéry jubilanta Judita Hrončeková a Magdaléna Fridrichová a ďalší príbuzní. Najviac prednášok predniesli pracovníci Slovenského národného archívu, nasledovníci Františka Sedláka. Foto: Ivana Červenková

6. Odborné exkurzie

6.1. Poľsko 2023

Odbornej exkurzie do poľského mesta Vroclav v dňoch 21. – 24. septembra 2023 sa zúčastnilo 20 archivárov a archivárok. Počas pobytu v meste navštívili Štátny archív vo Vroclave, kde ich privítal riaditeľ archívu dr. Janusz Gołaszewski a vedúca oddelenia popularizácie archívneho dedičstva Danuta Płokarz. Mestom bohatým na historickú architektúru skupinu sprevádzala profesionálna sprievodkyňa Tatiana Granewska. Ďalšou zastávkou bol Archív Vroclavskej univerzity, o ktorom rozprával senior dokumentarista Leszek Krawiecz. Sprevádzal slovenských archivárov aj do Múzea vroclavskej univerzity a neskôr aj na hlavné námestie, kde živo rozprával o udalostiach z histórie mesta. S históriou i súčasnosťou kultúrneho inštitútu Ossolineum oboznámila prítomných vedúca oddelenia vedeckých informácií Marta Pękalska. Z ďalších pamiatok mesta účastníci exkurzie navštívili pomník obetiam katynskej tragédie, Múzeum Raclavickej panorámy, kláštor sestier de Notre Dame s expozíciou stredovekých vykopávok a kaviarňičkou sv. Hedvivy, Halu storočia zapísanú na Zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, multimediálnu fontánu a múzeum vody Hydropolis. Exkurzia s bohatým programom bola mimoriadne vydarená. Správa o exkurzii od autorky Márie Feješovej je publikovaná v časopise Fórum archivárov 3/2023.

Účastníci exkurzie na nádvorí kultúrneho inštitútu Ossolineum. Zdroj: Archív SSA

6.2. Srbsko 2024

Jesenná odborná exkurzia slovenských archivárov sa uskutočnila v dňoch 10. – 13. októbra 2024 a viedla do troch významných miest severného Srbska – Subotice, Nového Sadu a Belehradu. Účastníci vyrazili autobusom z Považskej Bystrice so zastávkami v Trnave a Bratislave. Po príchode do Subotice absolvovali prehliadku Historického archívu Subotica a krátku prechádzku mestom. Program pokračoval presunom na romantické ubytovanie a večeru v Gložane. Po raňajkách sa skupina presunula do Nového Sadu, kde navštívila Archív Vojvodiny a strávila celý deň prehliadkou očarujúceho mesta so sprievodcom Kristijanom Obšustom. Popoludní nasledoval presun do Belehradu, hlavného mesta Srbska na sútoku riek Sáva a Dunaj, kde sa Panónska nížina stretáva s Balkánom. Archivári navštívili Štátny archív Srbska a individuálne si spravili prehliadku miestnych pamiatok a pamätihodností, ako je rozsiahla fortifikácia – pevnosť a park Kalemegdan, Múzeum srbských buditeľov Vuka a Dositeja, ktoré sa nachádza v najstaršom dome mesta v balkánskom štýle, a ochutnali miestne špeciality v štýlových reštauráciách na historickej ulici Skadarlija v najstaršej časti Belehradu. Exkurzia poskytla účastníkom možnosť spoznať archívne inštitúcie Srbska, nadviazať odborné kontakty a obohatiť poznanie o archívnej praxi v regióne Vojvodiny. Popri odbornej časti ponúkla aj kultúrny a spoločenský program, ktorý prispel k posilneniu profesijných vzťahov v komunite slovenských archivárov. Správu o exkurzii napísali Václav Ihnát a Mária Feješová pre Fórum archivárov 3/2024.

Účastníci exkurzie v Novom Sade, v strede sprievodca – pracovník vojvodinského archívu Kristijan Obšust.

Zdroj: Archív SSA

Prvou zastávkou v Belehrade bol Štátny archív Srbska. Zdroj: Archív SSA

Účastníci exkurzie pred novostavbou pravoslávneho Kostola sv. Sávu v Belehrade. Zdroj: Archív SSA

Pohľad z belehradskej pevnosti a parku Kalemegdan na sútok Dunaja a Sávy. Foto: Martina Orosová

7. Zahraničná spolupráca

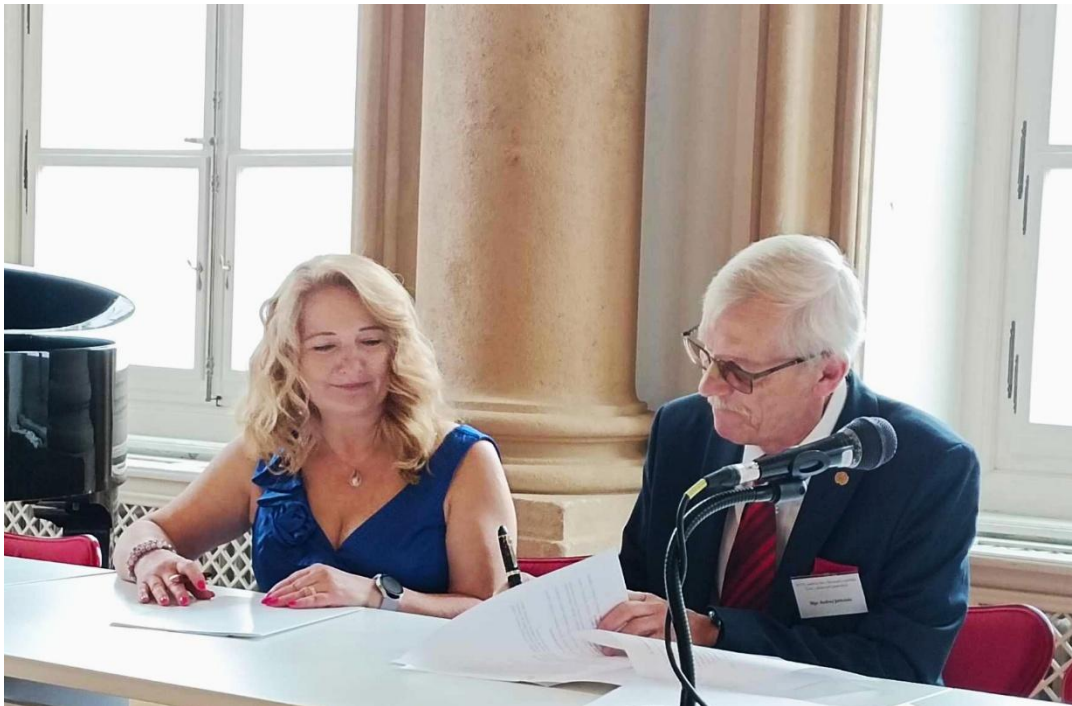
Spoločnosť slovenských archivárov rozvíja aktívnu spoluprácu so zahraničnými archívnymi spoločnosťami najmä v okolitých európskych krajinách. Na pozvanie predsedov týchto spoločností sa zástupcovia SSA zúčastňujú konferencií a seminárov, kde zvyčajne vystupujú s príspevkami o situácii v slovenskom archívniectve. Rokovacími jazykmi sú zvyčajne nemčina a angličtina. Recipročne je zase SSA hostiteľkou predstaviteľov partnerských spoločností počas archívnych dní v SR. Za štyri roky sme na Slovensku privítali okolo 40 kolegov zo zahraničia. Medzi pravidelných návštevníkov patria najmä: Karel Halla a David Valůšek (predseda a podpredseda Českej archívnej spoločnosti), István Kenyeres a Andrea Farkasová (predseda a tajomníčka Maďarskej archívnej spoločnosti), Hanna Krajewska a Izabella Gas (predsedníčka a tajomníčka Poľskej archívnej spoločnosti). Na Slovensko zavítali aj Ralf Jacob (predseda Spolku nemeckých archivárov a archivárov), Andrzej Jabłonski a Wiesław Nowosad (predseda a podpredseda Spoločnosti poľských archivárov), Brigitte Rigele (riaditeľka viedenského mestského archívu), Silvija Babić (predsedníčka Chorvátskej archívnej spoločnosti), Lela Pavlović (predsedníčka Archívnej spoločnosti Srbska), Nebojša Kuzmanović (riaditeľ Archívu Vojvodiny).

SSA je zaujímavým partnerom pre archívne spoločnosti i zahraničné archívy, o čom svedčí rastúci záujem o novú spoluprácu. Jej vyjadrením sú dohody a memorandá o spolupráci, ktoré predsedníčka SSA Martina Orosová podpísala v rokoch 2023 – 2024:

- **dohoda o spolupráci SSA s Archívom Vojvodiny v Novom Sade v Srbsku**, podpísaná 31. marca 2023 v Bratislave s riaditeľom vojvodinského archívu Dr. Nebojšom Kuzmanovićom,
- **dohoda o spolupráci SSA so Spoločnosťou poľských archivárov** (Stowarzyszenie Archiwistów Polskich), podpísaná 4. júna 2024 v Bratislave s predsedom Andrzejom Jabłonskim,
- **dohoda o spolupráci SSA s Archívnou spoločnosťou Srbska** (Arhivističko društvo Srbije), podpísaná 9. októbra 2024 s predsedníčkou Lelou Pavlović v Sente

Kristijan Obšust, Martina Orosová a riaditeľ vojvodinského archívu Nebojša Kuzmanović po podpísaní dohody o spolupráci Archívu Vojvodiny so Spoločnosťou slovenských archivárov.
Foto: Vladimír Mucibabić

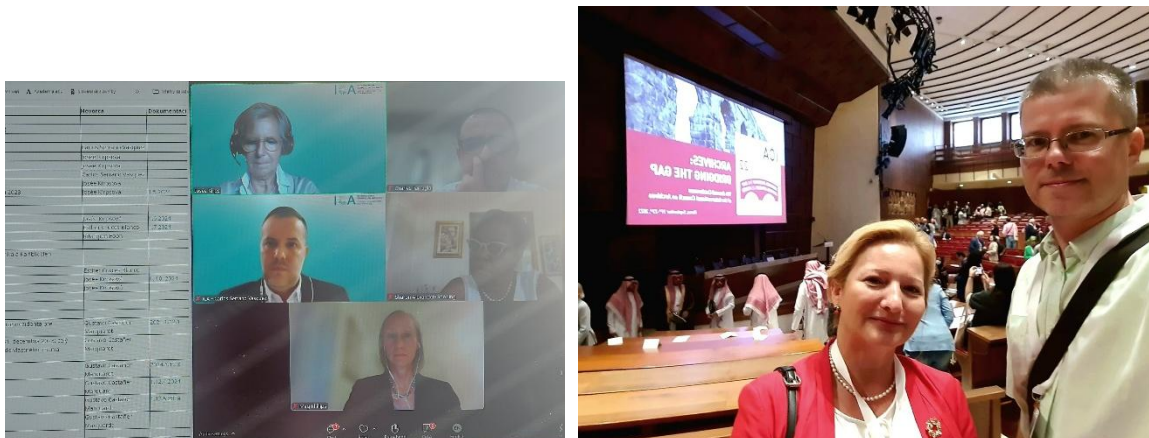

Martina Orosová a Andrzej Jablonski pri podpise dohody o spolupráci slovenských a poľských archivárov. Foto: Wiesław Nowosad

Martina Orosová a Lela Pavlović po podpise dohody o spolupráci na Srbských archívnych dňoch v Sente. Foto: Vladimír Mucibabić

SSA je členom Medzinárodnej rady archívov (International Council of Archives, ICA) v Paríži v kategórii B – archívne spoločnosti, v rámci ktorej sa zúčastňuje valných zhromaždení s právom hlasovania o dôležitých otázkach svetovej organizácie archívov a archivárov. Valné zhromaždenia a hlasovania sa uskutočňujú súčasne aj online formou, vďaka čomu sa ich môžu zúčastniť aj členovia výboru SSA:

Záber z online prenosu valného zhromaždenia ICA 24. októbra 2024. Foto: Martina Orosová
Martina Orosová a Robert Gregor Marettu na 9. výročnej konferencii ICA v Ríme. Zdroj: Archív R. G. Marettu

Vyše 640 účastníkov 9. výročnej konferencie ICA v Kongresovom centre v Ríme.
Zdroj: Archív R. G. Marettu

Martina Orosová a podpredseda Robert Gregor Marettu sa v dňoch 19. – 23. septembra 2022 zúčastnili **9. výročnej konferencie ICA v Ríme**. Hlavná téma bola Archívy premostujúce priepasti (Archives Bridging the Gap). V programe odznali desiatky referátov, ktoré pripomínali archívy ako miesta uchovávania pamäti jednotlivcov i organizácií a ich úlohu pri formovaní spoločnosti

vytváraním jej identity. Počas konferencie sa uskutočnilo aj mimoriadne valné zhromaždenie ICA, na ktorom bolo predstavené nové vedenie ICA na rok 2022 – 2026. SSA malo nepriamo zástupcu aj na 10. výročnej konferencii ICA v Barcelone v roku 2025, ktorej sa zúčastnila členka výboru Lenka Bernátová.

Oveľa pravidelnejšia, samozrejme, bola účasť členov výboru, ako aj ďalších členov SSA na archívnych dňoch, konferenciách a iných podujatiach organizovaných zahraničnými archívnymi spoločnosťami. Najužšie vzťahy má SSA so Spoločnosťou maďarských archivárov (*Magyar Levéltárosok Egyesülete*) a Českou archívnu spoločnosťou, so Spolkom rakúskych archivárov a archivárov (*Verband Österreichischer Archivarinnen und Archivare*) a Spolkom nemeckých archivárov a archivárov (*Verband deutscher Archivarinnen und Archivare e. V.*), obomi združeniami poľských archivárov (*Polskie Towarzystwo Archiwalne, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich*), ale aj s Archívnou spoločnosťou Srbska (Arhivističko društvo Srbije), Chorvátskou archívnou spoločnosťou (*Hrvatsko arhivističko društvo*) a Archívnou spoločnosťou Slovinska (Arhivsko društvo Slovenije). Súčasťou týchto podujatí zvykne byť aj medzinárodná sekcia, na ktorej zástupcovia SSA referujú o aktuálnych otázkach slovenského archívnictva, činnosti SSA alebo na vybranú tému konferencie.

SSA mala v uplynulých štyroch rokoch reprezentantov na týchto podujatiach:

Derniera výstavy Od Vyšehradu po Vyšehrad vo Varšave (Poľsko) dňa 28. júna 2022, na ktorú prispeli archívnymi dokumentmi všetky krajiny V4 reprezentované svojimi archívnymi spoločnosťami. SSA na podujatí zastupovala jej bývalá predsedníčka, ktorá stála pri zrode výstavy, Zuzana Kollárová. O veľkú propagáciu výstavy sa zaslúžil riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave Adrián Kromka, ktorému bol v mene SSA zaslaný pamätný ďakovný list.

Putovná konferencia maďarských archivárov v Székesfehérvári (Maďarsko) v dňoch 11. – 13. júna 2022, na ktorej Martina Orosová predniesla príspevok na tému Katastrofy v archívoch alebo „iba“ zanedbanie povinností?

SPOLOČNOSŤ SLOVENSÝCH ARCHIVÁROV

uďeľuje

ďakovný list

ADRIÁNOVI KROMKOVI

za vzornú a profesionálnu prácu pri prezentácii výstavy

Od Vyšehradu po Vyšehrad

Spoločná minulosť, spoločná budúcnosť

v Poľskej republike

Bratislava 24. júna 2022

Mgr. Martina Orosová, PhD.
predsedníčka

19. celoštátna archívna konferencia v Pardubiciach (Česko) v dňoch 16. – 18. mája 2023, na ktorej zastupoval SSA Juraj Šedivý. V sekcii zahraničných delegátov vystúpil s prednáškou, v ktorej zhrnul situáciu v digitalizácii archívnych dokumentov na Slovensku a predstavil najvýznamnejšie digitalizačné projekty (EAS, Slovakiana, PamMap, Monasterium, Crarc).

Juraj Šedivý počas prednášky na českých archívnych dňoch v Pardubiciach. Foto: Luboš Kozel

13. archívny piknik vo Varšave (Poľsko) v dňoch 2. – 3. júna 2023, ktorý organizovala Poľská archívna spoločnosť a Archív Poľskej akadémie vied. SSA reprezentoval podpredseda Robert Gregor Mareta, ktorý vystúpil s príspevkom o kulinárskych produktoch v archívnych dokumentoch, ktoré preslávili Slovensko v zahraničí.

15. archívny seminár Spoločnosti poľských archivárov v Gnieve v dňoch 4. – 6. októbra 2023, na ktorom vystúpila Martina Orosová s prednáškou o právnych a praktických možnostiach prístupu k archívom a archívnym dokumentom na Slovensku a zároveň predstavila aktivity SSA.

Predsedačka SSA Martina Orosová na seminári v Gnieve. Foto: Wiesław Nowosad

42. rakúske archívne dni v Klagenfurte (Rakúsko) v dňoch 24. – 25. októbra 2023. SSA na konferencii na tému Neue Wege der Forschung – digitalisierung, erschliessung und KI im Archiv zastupoval Juraj Šedivý.

54. archívna konferencia vo Vodiciach (Chorvátsko) v dňoch 25. – 27. októbra 2023 na tému Vplyv digitalizácie na archívnu prax., ktorej sa za SSA zúčastnili Martina Orosová a Marta Švoliková.

Časť zahraničných delegátov chorvátskych archívnych dní na spoločenskom večere. V strede predsedníčka Chorvátskej archívnej spoločnosti Silvija Babić. Zdroj. Archív SSA

Putovná konferencia maďarských archivárov v Sente (Srbsko) v dňoch 30. júna – 3. júla 2024.

Spoločnosť maďarských archivárov zorganizovala svoje stretnutie za hranicami Maďarska, v srbskej lokalite s početnou maďarskou menšinou. Zúčastnili sa Robert Gregor Mareta a Martina Orosová, ktorá v medzinárodnej sekcii predniesla príspevok na tému Súčasné výskumy slovacík v zahraničí a digitalizačné aktivity na Slovensku.

91. nemecké archívne dni v Suhle (Nemecko) v dňoch 8. – 10. októbra 2024, na ktorých zastupoval SSA Jozef Meliš.

8. srbské archívne dni v Sente (Srbsko) v dňoch 9. – 10. októbra 2024, ktorých sa zúčastnila Martina Orosová.

Martina Orosová pri otvorení Srbských archívnych dní a v auditóriu s vojvodinskou archivárkou Liljanou Bubnjević. Foto: Vladimir Mucibabić

Putovné zhromaždenie Spoločnosti maďarských archivárov v Balatonfenyves (Maďarsko)

v dňoch 20. – 22. mája 2025, na ktorom zastupovali SSA Jana Gubášová Baherníková a Kristína Majerová. Zahraniční účastníci pripravili prezentácie na tému Vedecká činnosť v archívoch jednotlivých krajín.

Kristína Majerová pri prezentácii vedeckej činnosti slovenských archivárov na maďarských archívnych dňoch v roku 2025. Foto: Jana Gubášová Baherníková

20. celoštátna archívna konferencia v Hradci Králové (Česko) v dňoch 27. – 29. mája 2025, na ktorej reprezentovali SSA Marta Švoliková a Lenka Bernátová.

Marcela Domenová na kongrese Spoločnosti poľských archivárov vo Varšave. Zdroj: Archív SSA

Lenka Bernátová a Marta Švoliková na českých archívnych dňoch v Hradci Králové. Foto: Lenka Bernátová

60. výročie Spoločnosti poľských archivárov vo Varšave (Poľsko) v dňoch 12. – 13. septembra 2025. SSA na výročnom kongrese poľských archivárov reprezentovala Marcela Domenová.

92. nemecké archívne dni vo Fulde (Nemecko) v dňoch 7. – 9. októbra 2025 na tému Digitalizáty v archíve. Stav – procesy – perspektívy. Za SSA sa ich zúčastnil Jozef Meliš, ktorý počas slávnostného otvorenia predniesol príhovor v mene spriatelených zahraničných archívnych spoločností. Na stretnutí zahraničných hostí účastníci diskutovali o aktuálnych problémoch v ochrane archívneho dedičstva a opatreniach v čase krízy.

43. archívne dni vo Viedni (Rakúsko) v dňoch 21. – 22. októbra 2025, na ktorých zastupoval SSA Juraj Šedivý.

Prezentáciami v zahraničí zviditeľňujeme nielen prácu našej spoločnosti, ale vďaka našej účasti sú kolegom za hranicami známe aj širšie problémy archívov a archivárov na Slovensku. Cesty do zahraničia sú na druhej strane príležitosťou pre členov a členky SSA spoznať prácu archivárov v rôznych krajinách, navštíviť archívy a ich depoty, porovnať ich situáciu so slovenským archívnictvom a inšpirovať sa skúsenosťami a výsledkami projektov v štátoch s iným prístupom k archívnemu dedičstvu. O všetkých cestách účastníci podrobne referovali na stránkach časopisu Fórum archivárov, aby svoje zážitky a dojmy sprostredkovali celej členskej základni SSA.

Ďalším efektom zahraničnej spolupráce je knižnica SSA rozrastajúca sa o desiatky nových titulov, ktoré SSA prijíma ako dary od zahraničných hostí.

8. DOMÁCA SPOLUPRÁCA

Pri napĺňaní svojho poslania SSA prirodzene spolupracuje s podobnými združeniami, pamäťovými inštitúciami, vedeckými a akademickými pracoviskami, ale aj orgánmi verejnej moci na celom Slovensku.

Naším hlavným partnerom pri organizovaní odborných podujatí, či už archívnych dní alebo seminárov z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva, je **Slovenská historická spoločnosť** (SHS) pri Slovenskej akadémii vied, najmä jej **Sekcia archívnictva a pomocných vied historických**. Jej predseda Štefan Hrivňák s úspechom koordinuje aktivity sekcie s aktivitami SSA. Finančná dotácia SHS je pre SSA vítanou pomocou pri organizovaní podujatí.

Prirodzené spojenie archivárov a historikov sa prejavuje aj v členskej základni oboch združení, mnohí členovia SSA sú zároveň členmi SHS, a naopak. Je tiež pravidlom, že členovia oboch združení sú aktívnymi účastníkmi podujatí, ktoré organizuje jedna i druhá spoločnosť. Taktiež autormi mnohých štúdií a článkov v publikáciách vydávaných SSA sú členovia SHS. Predsedníčka SSA Martina Orosová bola často prizývaná na výjazdové zasadnutia výboru SHS, či iných rokovaní, ktoré boli príležitosťou na prehĺbovanie vzájomných kontaktov, aj na informovanie o aktivitách SSA. Úzka spolupráca a osobné priateľstvo medzi predsedom SHS Rastislavom Kožiakom a predsedníčkou SSA Martinou Orosovou sa prejavilo aj v koordinácii rôznych verejných vyjadrení oboch združení k aktuálnej politickej, kultúrnej a spoločenskej situácii na Slovensku.

Predseda SHS Rastislav Kožiak s asistenciou Evy Kowalskej a Gabriely Dudekovej odovzdával Cenu SHS za publikácie v oblasti historických vied vydaných v roku 2023 počas XXVII. archívnych dní v SR v Bratislave.

Medzi nominantov i víťazov Ceny SHS sa radia aj mnohí členovia SSA. Foto: Dominika Bolgáčová

Stretnutie výboru SHS so študentmi a študentkami Inštitútu histórie na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity dňa 14. októbra 2025, na ktorom Martina Orosová predstavila poslanie a aktivity SSA. Foto: Marcela Domenová

Martina Orosová a Štefan Hrivňák spolu s výborom SHS navštívili unikátnu expozíciu múzea slovenských vystaľovalcov Kasigarda v Pavlovciach nad Uhom. Sprievodcom bol zakladateľ a správca múzea Martin Javor. Zdroj: Archív SHS

Ďalším občianskym združením, ktorého zameranie úzko súvisí s činnosťou SSA je **Slovenský komitét Modrého štítu** (SK MŠ). Je slovenskou národnou časťou medzinárodnej organizácie **Blue Shield**, zameranej na ochranu kultúrnych hodnôt počas vojnových konfliktov, prírodných katastrof či situácií, v ktorých zlyháva ľudský faktor. SSA je zakladajúcim členom Slovenského komitétu Modrého štítu, spolu so Slovenským komitétom ICOM, Národným komitétom ICOMOS Slovensko, Spolkom slovenských knihovníkov a knižníc, Slovenskou archeologickou spoločnosťou pri SAV a Zväzom múzeí na Slovensku. Prvé valné zhromaždenie sa konalo 2. júna 2022 v Univerzitnej knižnici v Bratislave. Na ňom bola zvolená výkonná rada SK MŠ, ktorej členkou sa stala aj Martina Orosová. Pravidelne sa zúčastňovala zasadnutí výkonnej rady SK MŠ, ako aj valných zhromaždení a iných podujatí. Zapojenie jediného člena SSA, samozrejme, nestačí ako pomoc pri naplňaní tak náročného poslania aké má SK MŠ. Úlohou do budúcnosti je preto získať pre tému ochrany

kultúrneho dedičstva ďalších členov SSA i ostatných archivárov, keďže táto problematika sa dotýka všetkých archívov.

Najvýznamnejšou akciou bol odborný seminár o ochrane kultúrneho dedičstva v krízových situáciách na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, organizovaný SK MŠ spolu so Slovenskou komisiou pre UNESCO dňa 14. júna 2024. Martina Orosová moderovala tri diskusné panely v rámci bohatého a rôznorodého programu. Vystúpil na ňom aj Peter Konečný, ktorý informoval o záchrane archívnych dokumentov Slovenského banského archívu počas zničujúceho požiaru Banskej Štiavnice 18. marca 2023.

Členovia Slovenského komitétu Modrého štítu na seminári Ochrana kultúrneho dedičstva v krízových situáciách 14. júna 2024. Zdroj: Archív SK MŠ

SK MŠ momentálne pripravuje prvú časť Metodickéj príručky prvej pomoci a záchranných prác zameranú na zbierkové predmety a predmety kultúrnej hodnoty. Perspektívne by ďalšia časť príručky mohla byť zameraná na ochranu archívnych dokumentov v rôznych krízových situáciách. Podmienkou však je participácia príslušných expertov z oblasti ochrany archívnych dokumentov.

Jedným z dôležitých bodov poslania SSA zakotveným v Stanovách SSA je účasť na príprave právnych predpisov z oblasti archívnictva a správy registratúry. Tejto činnosti sa SSA, resp. výbor SSA, mohol venovať len nepriamo, v rámci verejného pripomienkovania zákonov na portáli Slov-Lex. **Ministerstvo vnútra SR**, v ktorého kompetencii je tvorba a novelizácia predpisov o archívoch a registratúrach, nikdy neinformovalo SSA o pripravovanej novele nejakého zákona či vyhlášky, ani nikdy neprizvalo SSA do prípravy textov ešte pred začatím oficiálneho legislatívneho procesu. Jedinou možnosťou bolo pripomienkovať návrhy noviel ako „verejnosť“, bez akceptácie SSA ako odborného partnera.

SSA takto vyjadrila pripomienky k návrhu novely zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach začiatkom roka 2025 prostredníctvom portálu Slov-Lex. Na formulácii menených článkov a ich odôvodnení intenzívne pracovali všetci členovia výboru a revíznej komisie. Z celkového počtu 21 pripomienok bolo 15 neakceptovaných, 2 čiastočne akceptované a 4 akceptované. Výsledok pripomienkového konania a samotné pripomienky boli publikované v časopise Fórum archivárov 1/2025.

K tradičným partnerom SSA patrí aj **Katedra archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave**. Jej členovia boli aj v minulosti aktívnymi a významnými členmi SSA, ako aj samotného výboru. Istý čas boli dokonca traja členovia katedry súčasne súčasťou vedenia SSA (Juraj Roháč, Juraj Šedivý, Martina Orosová). V súčasnosti slúžia priestory katedry ako zázemie pre zasadnutia výboru, nie raz sa tu konajú aj samotné podujatia SSA, ktorých je katedra spoluorganizátorom (prezentácia publikácií, semináre, prednášky).

Zasadnutie odchádzajúceho a nového výboru na Katedre archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulte UK v Bratislave 17. júna 2026. Zdroj: Archív SSA

9. EDIČNÁ A PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ

9.1. Fórum archivárov

Elektronický časopis Spoločnosti slovenských archivárov. ISSN 1339-8423

Fórum archivárov, elektronický časopis Spoločnosti slovenských archivárov, sa v rokoch 2022 – 2026 stabilne profiloval ako kľúčová platforma informovania o dianí v slovenskom archívniectve. Prinášal správy o projektoch SSA, aktivitách archívov doma i v zahraničí a reflektoval vývoj profesie v širšom odbornom kontexte. Periodikum vychádzalo trikrát ročne v elektronickej podobe, pod evidenčným číslom ISSN 1339-8423 a s registráciou v zozname elektronických periodických publikácií Ministerstva kultúry SR (EV 71/23/EPP). Povinné výtlačky boli pôvodne zasielané aj v tlačenej forme všetkým inštitúciám, ktoré ich štandardne prijímajú, no po aktivovaní novej webovej stránky, na ktorej je časopis prístupný, sme od zasielania tlačí upustili.

V hodnotenom období pôsobila redakčná rada v zložení: Mária Feješová ako hlavná redaktorka a Jozef Meliš a Adriána Klincová ako redaktori. K nim sa neskôr pridala Monika Nagyová. Hoci početnosť redaktorov bola nižšia než v predchádzajúcich rokoch, redakcia dokázala zabezpečiť pravidelné vydávanie časopisu a udržať jeho odbornú úroveň. Grafický dizajn pripravovala Bronislava Porubská. Počas štyroch rokov vyšlo dvanásť čísiel, všetky dostupné na webovom sídle SSA www.archivari.sk.

Postupne sa ustálila nová koncepcia časopisu: prepracovala sa forma prezentácie publikačnej činnosti zamestnancov archívov, editoriál začal pravidelne reflektovať činnosť výboru SSA, knižná rubrika sa zlúčila do jednotného celku recenzií a anotácií a väčší dôraz sa kládol na informovanie o pripravovaných aktivitách spoločnosti.

Redakčná rada sa stretávala pred prípravou každého čísla, či už prezenčne alebo online. Príprava časopisu zahŕňala intenzívnu elektronickú komunikáciu s autormi, aktívne oslovovanie nových prispievateľov z radov archivárov a historikov, jazykovú úpravu textov a vlastnú autorskú participáciu členov redakcie. Napriek snahe o rozšírenie autorského okruhu sa nepodarilo získať stabilných spolupracovníkov pre niektoré rubriky, najmä odborné články, rozhovory či texty o dejinách archívov. Podobne chýbali pravidelní prispievatelia knižných recenzií a anotácií, čo viedlo k občasnému vynechávaniu týchto sekcií.

Napriek týmto výzvam sa Fórum archivárov v rokoch 2022 – 2026 etablovalo ako konzistentné, profesionálne vedené periodikum, ktoré významne prispelo k odbornému diskurzu v slovenskom archívniectve a k viditeľnosti aktivít Spoločnosti slovenských archivárov.

9.2. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov

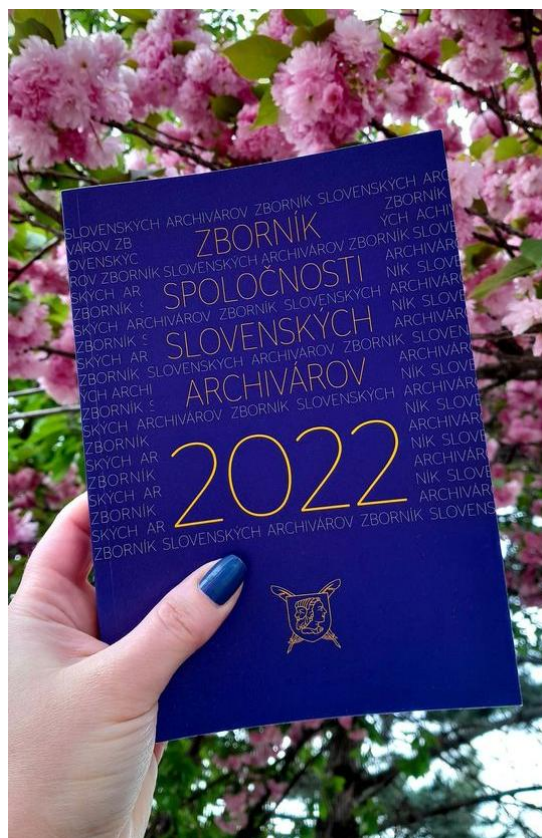
9.2.1. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2022

Zostavili: Jana Gubášová Baherníková, Štefan Hrivňák. Bratislava: Spoločnosť slovenských archivárov, 2024, 266 s. ISBN 978-80-971356-9-0

Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2022 vyšiel začiatkom apríla 2024 a jeho prezentácia sa uskutočnila 24. apríla 2024 na Katedre archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V zborníku sú uverejnené štúdie z dvoch podujatí. Prvým bola konferencia Archontológia v archívnom a historickom výskume v rámci XXV. archívnych dní v SR v Smoleniciach, druhým VII. seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva Storočnica doc. Dariny Lehotskej (1922 – 1990). Zborník zostavili a redigovali Jana Gubášová Baherníková a Štefan Hrivňák. Jazykové korektúry spravila Mária Munková a grafickú úpravu Margaréta Hernando. Recenzentmi textov boli Robert Gregor Mareta, Veronika Nováková, Ivana Červenková a František Chudják. Preklady resumé do anglického jazyka zabezpečili Jana Kafunová a Michaela Komorová.

Svojimi odbornými i spomienkovými textami prispelo do zborníka 17 autorov a autoriek: Miroslav Baranek, Alena Bartlová, Michal Celnar, Ivana Červenková, Michal Duchoň, Frederik Federmayer, Mária Feješová, Štefan Hrivňák, Ľuboš Janaček, Erika Javošová, Ladislav Jurányi, Robert Gregor Mareta, Miroslav Martinický, Veronika Nováková, Juraj Roháč, Juraj Šedivý, Ladislav Vrtel.

Ako zdôraznili zostavovatelia v úvode, zborník je dôkazom a mementom kontinuity i diskontinuity zároveň, no hlavne je hodnotným publikačným výstupom, v ktorom ostávajú zaznamenané obsahovo pestré referáty prednesené na podujatiach Spoločnosti slovenských archivárov v roku 2022. Zborník má 266 strán a vyšiel v náklade 200 ks.

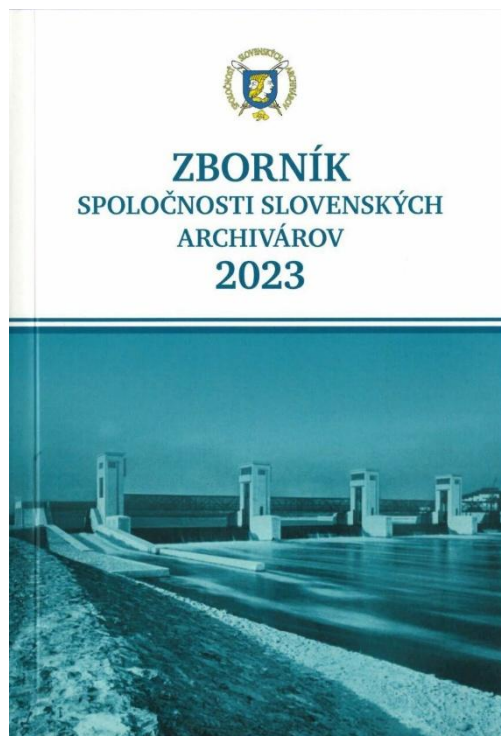

9.2.2. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2023.

Zostavili: Lenka Bernátová, Mária Feješová. Bratislava: Spoločnosť slovenských archivárov, 2025, 325 s. ISBN 978-80-975075-1-0

Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2023 vyšiel v októbri 2025 a jeho prezentácia sa uskutočnila počas odborného seminára venovaného Františkovi Sedláčkovi v novembri 2025. Publikácia prináša odborné štúdie z dvoch podujatí Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konali v roku 2023. Prvým boli XXVI. archívne dni v Slovenskej republike s ústrednou témou *Vodné diela v archívnych dokumentoch*, druhým VIII. seminár z cyklu *Osobnosti slovenského archívnictva*, tentoraz venovaný všestrannému archivárovi Jánovi Milanovi Dubovskému pri príležitosti jeho nedežitých 90. narodenín.

Zborník zostavili a redigovali Lenka Bernátová a Mária Feješová. Má 325 strán, vyšiel v Bratislave v náklade 150 kusov. Ide o prvý zborník SSA, ktorý vyšiel ako celofarebný. Grafický dizajn navrhol Daniel Ďurďovič.

V prvej časti zborníka sú publikované odborné príspevky z archívnych dní, ktoré sa konali 23. – 25. mája 2023 v kaštieli Orlové v Považskej Bystrici. Autori a autorky sa venujú širokému spektru tém súvisiacich s výstavbou, dokumentáciou, financovaním a kultúrnymi dopadmi vodných diel na Slovensku. Nájdeme tu štúdie o priehradnom staviteľstve, o prameňoch k vodným dielam v Archíve mesta Bratislavy, o kultúrnych pamiatkach ohrozených výstavbou, o historických premenách Váhu či o dokumentoch Krajinského úradu v Slovenskom národnom archíve. Osobitnú pozornosť získava aj problematika predarchívnej starostlivosti a správy registratúry, ktorú reflektujú tri samostatné príspevky.

Druhá časť zborníka je venovaná osobnosti Jána Milana Dubovského (1933 – 2005), významného archivára, heraldika, cirkevného historika a dlhoročného riaditeľa modranského archívu. Odborný seminár, z ktorého texty pochádzajú, sa konal 24. novembra 2023 v Pezinku. Autori sa v jednotlivých príspevkoch venujú Dubovského životu, odbornému pôsobeniu, heraldickej tvorbe, spolupráci s mestom Pezinok, jeho riaditeľskej práci i rodinnému zázemiu. Súčasťou tejto časti je aj rozsiahla bibliografia Jána Dubovského.

Zborník uzatvára zoznam použitých zdrojov a medailóny autorov. Podobne ako predchádzajúce publikácie Spoločnosti slovenských archivárov, aj tento zborník predstavuje hodnotný odborný výstup, ktorý dokumentuje tematicky pestré a odborne podnetné príspevky prednesené na podujatiach SSA v roku 2023.

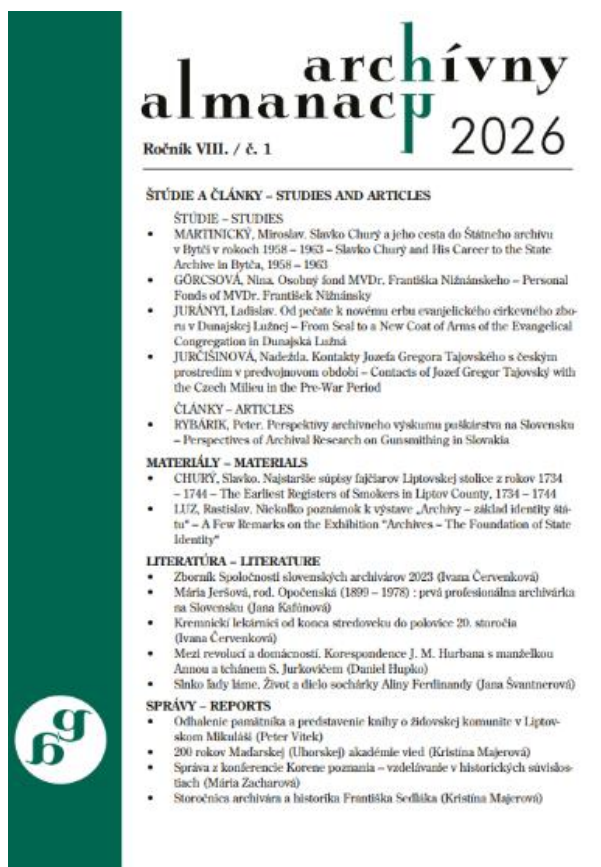
9.3. Archívny almanach

Archívny almanach mal formu vedeckej ročenky, ktorú vydávala Spoločnosť slovenských archivárov spolu so Spolkom PRO ARCHIVIS na základe dohody z 19. februára 2020, pričom vydavateľia si delili náklady na vydanie na polovicu. Ročenka vychádzala v náklade 150 ks a bola predajná. Od roku 2024, po zániku Spolku PRO ARCHIVIS, bola vydavateľom ročenky len SSA. Redakčné práce zabezpečovala redakčná rada menovaná predsedníčkou SSA na tri roky. V zostave redakčnej rady nastávali len drobné zmeny. Zloženie sa ustálilo na týchto odborníkoch: Jozef Meliš – hlavný redaktor, Štefan Hrivňák – výkonný redaktor, Mária Feješová – jazyková redaktorka, Mária Fedorčáková, Daniel Hupko, Kristína Majerová, Miroslav Martinický, Katarína Nádaská, Peter Keresteš, Lucia Krchnáková, Ľuboš Janaček. Štefan Hrivňák sa vzdal funkcie výkonného redaktora. Všetkým členom redakčnej rady patrí obrovská vďaka za ich obetavú dobrovoľnícku prácu, ktorou presvedčajú odbornú archivársku verejnosť, že tvorba Archívneho almanachu má zmysel aj na malom poli slovenskej archívnej vedy. Vďaka, samozrejme, patrí aj recenzentom a recenzentkám, a hlavne autorom a autorkám, ktorí chápu Archívny almanach ako kvalitný a spoľahlivý publikačný priestor.

Ročenka sa skladala z rubriek Štúdie a články, Literatúra, Správy a Kronika. Poskytovala priestor na publikovanie štúdií, článkov a materiálov z oblasti archívnictva, pomocných vied historických

a histórie. Toto zameranie ostáva zachované aj po premene ročenky na moderný elektronický časopis. V tejto súvislosti redakčná rada a vydavateľ rozhodli o pokračovaní v číslovaní ročníkov, no vypustení roku 2025. Časopis bude vychádzať od roku 2026 dvakrát ročne a obsah jeho čísiel budú tvoriť texty, ktoré boli doteraz publikované v Zborníkoch SSA, teda príspevky z archívnych dní a seminárov. Časopis bude vychádzať pod novým číslom ISSN 2989-5324. Jeho elektronickú podobu nájdú čitatelia na novej webovej stránke <https://archivny-almanach.archivari.sk/>.

Verím, že tak ako redaktori a redaktorky, ktorí sa podujali na náročnú cestu tvorby nového vedeckého, úzko špecializovaného periodika, v pevnom presvedčení o jeho zmysluplnosti, aj autori a autorky budú mať naďalej Archívny almanach v portfóliu svojej publikačnej činnosti.

Propagácia časopisu Archívny almanach v novej elektronickej podobe na Facebooku.

9.3.1. Archívny almanach 2022

Archívny almanach, ročník V., 2022, 97 s. ISBN 978-80-972999-4-1

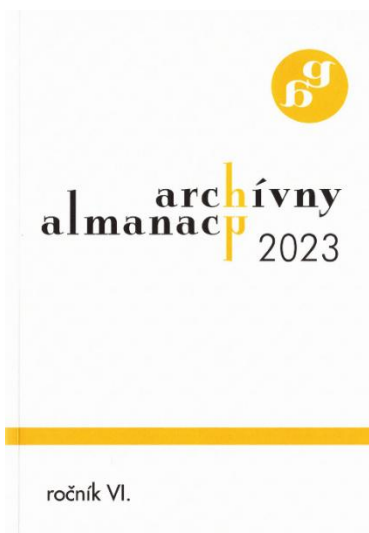
V ročenke 2022 venovanej pamiatke spišského archívára doc. Ivana Chalupeckého (1932 – 2020) sa nachádzajú štúdie o zakladateľovi odboru archívnictva a pomocných vied historických Alexandrovi Huščavovi (Rastislav Luz), o počiatkoch fotografovania uhorskou šľachtou (Daniel Hupko, Ivana Janáčková), o priebehu cholerovej epidémie v Banskej Štiavnici v roku 1831 (Elena Hegyi) a o erbe nitrianskeho sídelného biskupa Jozefa Vuruma (Marek Sobola). V kapitole Materiály je uverejnený príspevok Štefana Hrivňáka o slovenskom archívnictve v ponovembrovej ére a nechýbajú ani recenzie novej literatúry, správy o podujatiach a pripomienky životných jubileí dvoch archívárov.

9.3.2. Archívny almanach 2023

Archívny almanach, ročník VI., 2023, 133 s. ISBN 978-80-972999-6-5

Ročienka vyšla na jar v roku 2024 a je venovaná pamiatke archivárky Archívu Slovenskej akadémie vied Mgr. Lýdie Kamencovej, rod. Szabovej (1943 – 2017). Obsahuje spomienku Ivana Kamenca na jeho manželku, päť odborných štúdií, jeden príspevok materiálového charakteru, dve recenzie nových publikácií, medzi ktorými je aj recenzia na Biografický slovník slovenských archivárov, dve správy z podujatí a jeden text venovaný jubilatke Alene Mišíkovej. Archívno-teoretická štúdia Kristíny Majerovej analyzuje metódy sprístupňovania fondov v Archíve SAV, Milan Belej skúma potenciál archívnych fondov z arbitrážneho územia pre výskum židovskej problematiky, Peter Brindza podáva prehľad správcov trenčianskeho mestského skladu soli, Adriána Klinec rozoberá kanonickú vizitáciu farnosti sv. Martina v Bratislave a Marta Švolíková prezentuje príbeh Terézie Engelovej. Peter Chlepko v Materiáloch predstavuje riziká súvisiace so správou registratúry a archívov súkromnoprávných pôvodcov.

9.3.3. Archívny almanach 2024

Archívny almanach, ročník VII., 2024, 149 s. ISBN 978-80-972999-7-2

Siedmy ročník Archívneho almanachu je venovaný košickému historikovi a archivárovi Eugenovi Bidovskému. V sekcii Štúdie nájdú čitatelia šesť rôznorodých štúdií. Veronika Szeghy-Gayer skúma dramatickú etapu života Eugena Bidovského a Gabriel Szeghy sa venuje potenciálu fondov Archívu mesta Košice k domovskej príslušnosti a štátnemu občianstvu v Košiciach. Jozef Meliš napísal príspevok o najstaršom vývoji správy na území neskoršej Zvolenskej župy a Katarína Tibenská o dejinách sirotinca Márie Ochrany. Relikty historických mílnikov a pätníkov na území Bratislavy dokumentovali Milan Thurzo a Pavol Jančovič. Oleksandra Zalohina porovnáva elektronické archívy na Ukrajine. Zaujímavú sondu do práce archivárov v Slovenskom národnom archíve vypracovali Michal Bartal a Ivana Červenková v sekcii Materiály. Časť venovaná anotáciám a recenziám literatúry prináša prehľad o štyroch nových tituloch. Texty dopĺňajú dve správy z podujatí.

9.4. Monografie

9.4.1. Biografický slovník slovenských archivárov

Biografický slovník slovenských archivárov. ŽAŽOVÁ, Henrieta – HRIVŇÁK, Štefan – FEJEŠOVÁ, Mária – RÍMSKY, Marek (eds.). Bratislava : Spoločnosť slovenských archivárov; Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, odbor archívov a registratúr, 2023, 914 s. ISBN 978-80-89051-87-8

Biografický slovník slovenských archivárov je monumentálne dielo, na ktorého tvorbe sa podieľali takmer tri stovky autorov a autoriek počas posledných šiestich rokov. Obsahuje 967 biografických hesiel archivárov a archivárook od konca stredoveku až do dnešných dní. Jeho súčasťou je aj súbor štúdií od popredných slovenských archivárov a historikov, ktorí objasňujú genézu a význam archívov na Slovensku počas stáročného vývoja a v kontexte ochrany archívneho kultúrneho dedičstva. Slovník obsahuje i výberovú bibliografiu slovenského archívnictva s takmer 3 000 bibliografickými záznamami.

Ide o vôbec prvú komplexnú syntézu dejín slovenských archívov a archívnictva. Ambíciou projektu nebolo len syntetizovať doterajšie poznatky, ale zároveň ich v ucelenej forme sprostredkovať výskumníkom v oblasti humanitných a spoločenských vied a podnietiť tak interdisciplinárny výskum archívnej society a písomného kultúrneho dedičstva v rámci slovenskej spoločnosti. Z hľadiska historiografie sú archontologicko-biografické informácie neoceniteľné najmä pri poznávaní spoločenských a politických pomerov v každom období dejinného vývoja.

Aj touto publikáciou sa slovenské archívnictvo približuje úrovni vyspelých krajín, z ktorých aj okolité (napr. Česká republika, Poľsko) tento projekt realizovali už v minulosti. Zároveň nadväzuje na svetový projekt Who is Who in Archives Globally, ktorý spustila Medzinárodná rada archívov v roku 2015, čím sa Slovensko zapája do medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu dejín písomného kultúrneho dedičstva a jeho ochrancov.

Systematický výskum biografii slovenských archivárov a archivárook sa začal v roku 2008 za predsedníctva Zuzany Kollárovej. V roku 2011 sa práce na slovníku zastavili a obnovené boli až v roku 2017, keď bolo postupne vypracovaných 967 biografických hesiel archivárov – ochrancov písomného kultúrneho dedičstva. Vďaka podpore odboru archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR sú v slovníku publikované biografie archivárov pôsobiacich v sieti štátnych archívoch vytvorenej v roku 1954, ale tiež v mestských, župných či cirkevných archívoch v predchádzajúcich storočiach, teda nielen generácií posledných desaťročí odborne vzdelaných archivárov. Do slovníka boli zaradení aj pedagógovia pôsobiaci na katedrách archívnictva a pomocných vied historických v Bratislave a Prešove, pracovníci odboru archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR, knihári, reštaurátori a ďalší pracovníci, ktorí sa svojou odbornou prácou zaslúžili o rozvoj slovenského archívnictva v teoretickej alebo praktickej rovine.

Cieľom projektu Biografický slovník slovenských archivárov bolo prezentovať biografické a bibliografické údaje o archivároch a archivárkach, zdôrazniť ich prínos pri publikovaní a prezentovaní archívnych záznamov dokumentujúcich históriu Slovenska, Slovákov a všetkých národností žijúcich na území SR, a v neposlednom rade vyzdvihnúť ich spoločenský význam pri ochraňovaní a sprístupňovaní kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky. Medzi archivárov sa radia také významné osobnosti slovenskej vedy, ako boli napr. prof. Daniel Rapant, prof. Alexander Húščava, František Vítězoslav Sasínek, Dr. Mária Jeršová-Opočenská a ďalší.

Podrobné a komplexné informácie publikované formou štruktúrovaných biografických hesiel, tzv. archontologicko-biografických profilov, majú širšie využitie pre príbuzné výskumy, napr. genealogické, historicko-štatistické, historicko-sociologické a i. Údaje o pôsobení a diele archivárov tvoria pevný základ pre ďalší výskum v oblasti dejín a vývoja archívov a archívnictva na Slovensku.

Syntéza vedeckých poznatkov v prvej časti slovníka s názvom Kapitoly z dejín archívov a archívnictva spolu s bibliografiou archívnictva, ktorá obsahuje takmer 3 000 bibliografických záznamov, je prvým komplexným zhrnutím dejín spracovania a sprístupňovania archívnych fondov i dejín archívnej teórie. Tým sa táto priekopnícka práca stáva učebnou pomôckou pri výučbe archívnictva a historických vied na slovenských univerzitách i v zahraničí vďaka anglickým zhrnutiam pod každou kapitolou.

Najnovšie vedecké poznatky o vývoji archívov na Slovensku ako pamäťových inštitúcií poslúžia ako fundament pre ďalší výskum, popularizáciu a propagáciu kultúrneho dedičstva. Biografiami množstva nepoznaných archivárov – strážcov pamäti, ktorí svojou rozsiahlou činnosťou (ako miestni kronikári, genealógovia, heraldici, historici) pôsobili a pôsobia ako vlastivední pracovníci v regiónoch a šíria pravdivý obraz o našej minulosti, čím utvárajú lokálnu pamäť, poskytne slovník odbornej i laickej verejnosti overené informácie a exaktné údaje o ochrane archívnych dokumentov.

Veríme, že Biografický slovník slovenský archivárov bude mať široký dosah na celú spoločnosť. Dokumentuje vývoj ochrany archívneho dedičstva a jeho sprístupňovanie v personalizovanej podobe. Projekt biografického slovníka si vyžadoval prácu vo veľkom kolektíve, čím otvoril nové možnosti spolupráce s ľuďmi na celom Slovensku. Vyskúšali sme svoje sily a možnosti, a vieme, že dokážeme doviest' do úspešného konca aj naše ďalšie plány. Najbližším je sfinalizovanie

elektronickej podoby Biografického slovníka slovenských archivárov na stránke slovník-archivarov.sk, ktorý bude živou a otvorenou aplikáciou, ktorá umožní pridávať do databázy nové a nové biografické profile, či editovať staršie údaje.

Rozpočet projektu:

Autorské texty:	0,00 €
Grafické práce a zalomenie:	4 200,00 €
Jazyková korektúra:	950,00 €
Preklad resumé:	364,00 €
Redakčné práce:	800,00 €
Tlačiarenské služby (tlač, väzba, balenie, doprava):	12 700,00 €
Celkové náklady na projekt:	19 014,00 €

Do projektu bolo celkovo zapojených 302 ľudí, z toho 298 dobrovoľníkov. Ako partneri sa projektu zúčastnili tieto inštitúcie: Katedra archívniectva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Katedra archívniectva a pomocných vied historických Prešovskej univerzity v Prešove, Ministerstvo vnútra SR a sieť štátnych archívov (9 archívov a 31 pracovísk), Archív mesta Bratislavy a Archív mesta Košice, 18 verejných špecializovaných archívov (napr. Archív Slovenského národného múzea, Archív Slovenskej národnej knižnice, Archív Univerzity Komenského v Bratislave, Archív Pamiatkového úradu SR), Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice v Martine.

Biografický slovník slovenských archivárov vyšiel vďaka finančnej podpore Nadácie SPP, firiem Bach systems, s. r. o., Ceiba, spol. s r. o., EMBA Trade, s. r. o., Green Wave Recycling, s. r. o., microform, s. r. o.

Tlačiarenské služby zabezpečilo Ministerstvo vnútra SR, odbor archívov a registratúr.

Biografický slovník slovenských archivárov zaznamenal úspech aj v širšej čitateľskej obci. Literárny fond udelil publikácii cenu za vedeckú a odbornú literatúru v kategórii encyklopedických vied, slovníkovej literatúry a vedy o architektúre za rok 2023. Henrieta Žažová, Štefan Hrivňák a Mária Feješová pri prevzatí ocenenia 1. októbra 2024 v Bratislave. Zdroj: Archív SSA

Vzácné stretnutie všetkých editorov: Marek Rímsky, Henrieta Žažová, Mária Feješová, Štefan Hrivňák v Bratislave 23. augusta 2023. Zdroj: Archív SSA

Biografický slovník slovenských archivárov vyšiel aj vďaka finančnej podpore Nadácie SPP a firiem Bach systems, s. r. o., Ceiba, spol. s r. o., EMBA Trade, s. r. o., Green Wave Recycling, s. r. o., microform, s. r. o.

9.4.2. Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899 – 1978), prvá profesionálna archivárka na Slovensku.

BERNÁTOVÁ, Lenka – ČERVENKOVÁ, Ivana (eds.). Bratislava: Spoločnosť slovenských archivárov, 2025, 280 s. ISBN 978-80-975075-0-3

Publikácia Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899 – 1978), prvá profesionálna archivárka na Slovensku je výstupom zo seminára z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva venovaného Márii Jeršovej, ktorý sa konal v novembri 2024 v Martine.

Mária Jeršová patrila k prvým ženám pôsobiacim na odborných pozíciách v slovenských pamäťových inštitúciách; už v roku 1929 nastúpila ako archivárka Slovenského národného múzea v Martine. Výrazne ovplyvnila formovanie slovenskej archivistiky, historiografie a pomocných vied historických. Je autorkou prvej slovenskej archívnej príručky Inventár archívu Slovenského národného múzea v Turčianskom sv. Martine (1938) a zároveň prvej slovenskej genealogicko-historickej monografie Rod Ivanka z Jordánu a Dražkoviec (1937). Mesto Martin jej udelilo čestné občianstvo in memoriam.

Publikácia vychádza zo snahy interpretovať kľúčové otázky spojené s jej pôsobením: ako sa česká archivárka, doktorka filozofie Mária Jeršová, rod. Opočenská uplatnila v Slovenskom národnom múzeu na prelome 20. a 30. rokov 20. storočia; aký bol dobový pohľad na univerzitne vzdelanú ženu, aké možnosti a limity mala a s kým nadviazala odbornú spoluprácu; aký bol jej celkový prínos v kontexte spoločenského vývoja na Slovensku; a napokon, aký odkaz zanechala v slovenskom archívnictve. Téma zapadá do súčasných trendov európskej historiografie, ktorá sa v posledných rokoch intenzívne venuje výskumu dejín žien.

Vydanie publikácie finančne podporil Fond na podporu národnostných menšín MK SR KULT MINOR. Projekt, ktorý SSA prihlásila do výzvy na rok 2025, bol pozitívne hodnotený a vysoko dotovaný. Z rozpočtu uvedeného v tabuľke je jasné, aký obrovský objem nehonorovanej práce vykonali na publikácii dobrovoľníci.

Rozpočet projektu Mária Jeršová - česká archivárka, zakladateľská osobnosť slovenského archívnictva:

Rozpočtová položka	Celková suma	Dotácia KULT MINOR
Autorské texty:	0,00 €	0,00 €
Recenzentské posudky:	0,00 €	0,00 €
Grafické práce a zalomenie:	800,00 €	300,00 €
Jazyková korektúra:	0,00 €	0,00 €
Preklad resumé:	110,00 €	0,00 €
Redakčné práce:	0,00 €	0,00 €
Tlačiarenské služby (tlač, väzba, balenie, doprava):	5 041,01 €	5 000,00 €
Distribúcia a poštovné	225,00 €	200,00 €
Celkové náklady na projekt:	6 176,01 €	5 500,00 €

Prezentácia publikácie o Márii Jeršovej študentom archívnictva. Foto: Petra Pavlíková

10. WEBOVÁ STRÁNKA ARCHIVARI.SK

Doména archivari.sk je s SSA spojená vyše desať rokov, čo je v rýchlom svete digitálnych technológií čas, keď je nevyhnutné pristúpiť k zásadnej inovácii. Webová stránka bola niekoľko rokov v úpadku a pod stálym atakom hackerov, až nakoniec prestala fungovať úplne. Rozhodnutie inovovať a redizajnovávať web SSA padlo už na valnom zhromaždení v roku 2022, ktoré výbor zaviazalo splniť túto úlohu. Trvalo ďalšie dva roky, kým výbor pristúpil k reálnemu kroku, vytvoril štruktúru a obsah novej stránky a objednal služby profesionálnej dizajnérky webových stránok Jany Borárosovej (<https://janacreativa.com/>). Tvorba nového webu na pôvodnej doméne, napĺňanie jednotlivých podstránok, príprava textov a obrázkov trvala niekoľko mesiacov, kým výbor mohol avizovať členom SSA „Nová web stránka SSA je na svete!“

Ukázalo sa, že činnosť SSA je taká rozsiahla, že vtesnať 35 rokov jej existencie do obsahu webovej stránky je dlhodobá a nekonečná práca. Podstatné však je, že SSA je na dobrej ceste zviditeľňovania a zdieľania svojich aktivít. Stránku archivari.sk možno vnímať ako dôležitý odborný uzol slovenského archívnictva: pôsobí prehľadne, obsahovo cielené a jasne komunikuje svoje poslanie. Jej vizuálna a textová štruktúra podporuje orientáciu používateľa, pričom ponúka aktuálne informácie, odborné publikácie a aktivity SSA, ktoré posilňujú profesijné prepojenia v rámci archívnej obce. Chcem poďakovať všetkým kolegom a kolegyniam, ktorí akýmkoľvek spôsobom pomáhali pri tvorbe novej stránky, písali a kontrolovali texty, dodávali údaje, poskytli fotografie a iné podklady. Verím, že nový web si zamilujú nielen členovia a členky SSA, ale všetci záujemcovia o problematiku archívov a archívnictva na Slovensku.

ZÁVER

Uplynulé štyri roky predstavovali pre Spoločnosť slovenských archivárov obdobie intenzívnej práce, hľadania riešení a zároveň potvrdzovania toho, čo je pre našu komunitu najdôležitejšie – odborná integrita, vzájomná podpora a presvedčenie, že archívne dedičstvo má v slovenskej spoločnosti nezastupiteľné miesto. Napriek rastúcej administratívnej a organizačnej záťaži sa nám podarilo udržať kontinuitu podujatí, rozšíriť publikačné aktivity, modernizovať komunikačné kanály a posilniť zahraničné partnerstvá.

Zároveň sme otvorene pomenovali limity, ktoré brzdia ďalší rozvoj – potrebu stabilného digitálneho úložiska, racionalizáciu edičnej činnosti, systematickejšie financovanie a najmä širšie zapojenie členskej základne. Ako ukázali skúsenosti z organizácie archívnych dní, seminárov či veľkých edičných projektov, bez aktívnych ľudí, ich nápadov a ochoty pracovať aj najlepšie plány zostávajú len víziami.

Napriek tomu verím, že sme vytvorili pevný základ, na ktorom môže nový výbor stavať. Modernizovaná webová stránka, transformácia publikačných výstupov do elektronickej podoby, posilnené medzinárodné kontakty, nové dohody o spolupráci, ako aj úspešné projekty – od Biografického slovníka slovenských archivárov až po odborné semináre venované osobnostiam

nášho odboru – sú dôkazom, že SSA je živou, činnou a rešpektovanou odbornou komunitou.

Chcem vyjadriť hlbokú vďačnosť všetkým kolegom a kolegyniam, ktorí počas tohto funkčného obdobia venovali svoj čas, energiu a odbornosť spoločnej práci. Ďakujem členom výboru a revíznej komisii za ich nasadenie, spoľahlivosť a ľudskú podporu, ktorú som intenzívne cítila počas celých štyroch rokov.

Odovzdávam vedenie SSA s presvedčením, že spoločnosť má potenciál pokračovať v modernizácii, rozširovaní odborných aktivít a v budovaní otvorenej, spolupracujúcej komunity archivárov a správcov registratúr. Budúcnosť SSA závisí od ochoty jej členov podieľať sa na spoločnej práci, prinášať nové impulzy a podporovať aktivity, ktoré posúvajú slovenské archívnictvo do doby informačnej spoločnosti.

S úctou a vďačnosťou

Martina Orosová

Správu o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov v rokoch 2022 – 2026 odprezentovala predsedníčka Spoločnosti slovenských archivárov Mgr. Martina Orosová, PhD., na valnom zhromaždení dňa 28. mája 2026 v Košiciach vo forme prezentácie. Tento dokument bol spracovaný dodatočne v júli až auguste 2026.

Všetky použité zdroje a fotografie sa nachádzajú v digitálnom archíve Spoločnosti slovenských archivárov.

